

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

**OPERAČNÝ PROGRAM
VÝSKUM A INOVÁCIE**

Metodický dokument o využívaných kvantitatívnych ukazovateľoch MSP

Bratislava 2019

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2019

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

OBSAH

Zoznam tabuliek	4
Úvod	5
1 Definícia malých a stredných podnikov	6
2 Základné kvantitatívne ukazovatele MSP	8
3 Zahranično-obchodné ukazovatele MSP	20
4 Ukazovatele z oblasti rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov	29
5 Finančné ukazovatele MSP	34
6 Ukazovatele vzniku a zániku MSP	41
7 Ostatné ukazovatele	45
Zoznam zdrojov	48

Zoznam tabuliek

Tab. č. 1: Sektory priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE	15
Tab. č. 2: Sektory služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE	16
Tab. č. 3: Zoznam základných kvantitatívnych ukazovateľov MSP	17
Tab. č. 4: Zoznam high-tech produktov podľa SITC Rev. 4	24
Tab. č. 5: Zoznam zahranično-obchodných ukazovateľov MSP	27
Tab. č. 6: Zoznam ukazovateľov z oblasti rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov	31
Tab. č. 7: Spôsob výpočtu používaných finančných ukazovateľov	37
Tab. č. 8: Pásma Altmanovho indexu finančného zdravia	38
Tab. č. 9: Zoznam využívaných finančných ukazovateľov	39
Tab. č. 10: Zoznam využívaných ukazovateľov vzniku a zániku MSP	43
Tab. č. 11: Zoznam ostatných ukazovateľov	47

Zoznam skratiek

CRIF	Slovak Credit Bureau s.r.o.
EK	Európska komisia
EÚ	Európska únia
FO	fyzická(é) osoba(y)
GEM	Global Entrepreneurship Monitor
HDP	hrubý domáci produkt
IKT	informačné a komunikačné technológie
MSP	malé a stredné podniky
NBS	Národná banka Slovenska
NP	národný projekt
NUTS	Nomenklatúra územných štatistických jednotiek
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
p. b.	percentuálny bod
PO	právnická(é) osoba(y)
PÚ	podvojný účtovníctvo
R&D	Research & Development – Výskum a vývoj (VV)
RPO	Register a identifikátor právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci
SAFE	Survey on the Access to Finance of Enterprises
SBA	Slovak Business Agency
SBAfE	Small Business Act for Europe
SITC	Štandardná medzinárodná obchodná klasifikácia
SK NACE	Štatistická klasifikácia ekonomických činností v EÚ
SR	Slovenská republika
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
VZPS ŠÚ	výberové zisťovanie pracovných síl Štatistického úradu SR

Úvod

Pravidelné monitorovanie a výskum podnikateľského prostredia je možné vykonávať len na základe komplexného súboru ukazovateľov, ktoré pokrývajú rôzne oblasti podnikateľského prostredia. Slovak Business Agency sa v rámci svojich aktivít, zameraných na podporu a rozvoj malého a stredného podnikania (MSP) na Slovensku, už 25 rokov venuje práve monitorovaniu širokej škály ukazovateľov úzko previazaných s podnikateľským prostredím a aktivitami malých a stredných podnikov. Zmeny v podnikateľskom prostredí sa s určitým časovým odstupom premietajú aj do kvantitatívnych charakteristík MSP. Analýza stavu sektora MSP v časových súvislostiach umožňuje identifikovať existujúce trendy, predpokladať budúci vývoj a pripravovať opatrenia na zabezpečenie optimálneho rozvoja.

Rozvoj informačných technológií, okrem iného, významne prispieva aj k rozvoju v oblasti zberu, spracovania a šírenia údajov o podnikateľskom prostredí. Efektívne využívanie údajových zdrojov a snaha o čo najspoľahlivejšie výsledky výskumov má za následok neustále narastajúci počet ukazovateľov o MSP. Cieľom tohto metodického dokumentu je sumarizácia hlavných kvantitatívnych ukazovateľov, metodiky ich spracovania a použitých dátových zdrojov, ktoré sú využívané v pravidelných štatisticko-analytických dokumentoch vypracovaných v rámci národného projektu Monitoring podnikateľského prostredia v súlade s uplatňovaním princípu „Think Small First“.

V dokumente je uvedených celkovo 346 kvantitatívnych ukazovateľov, ktoré sú štruktúrované podľa jednotlivých oblastí, resp. tém. Dokument je rozčlenený na sedem kapitol. Prvá kapitola približuje základnú metodiku aplikovanú pri identifikácii malých a stredných podnikov, resp. pri určení jednotlivých veľkostných kategórií podnikateľských subjektov. Druhá kapitola poskytuje súhrn základných kvantitatívnych ukazovateľov charakterizujúcich stav a dlhodobý vývoj sektora malých a stredných podnikov na Slovensku. Predmetom tretej kapitoly sú kvantitatívne ukazovatele o zahranično-obchodných aktivitách malých a stredných podnikov na Slovensku. Ukazovatele tematicky zamerané na hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku sú zoskupené vo štvrtej kapitole. Piata kapitola prezentuje kvantitatívne ukazovatele, ktoré sa zaoberajú výsledkami hospodárenia a finančnou situáciou podnikateľských subjektov. Špecifická skupina ukazovateľov sa v šiestej kapitole dokumentu zameriava na kvantifikáciu novovzniknutých a zaniknutých MSP. V poslednej, siedmej, kapitole sú uvedené ostatné kvantitatívne ukazovatele MSP, ktoré sú spracovávané na základe rôznych požiadaviek, napríklad pre potreby spracovania medzinárodných analytických výstupov.

Všetky používané ukazovatele sú vyjadrené v absolútnych a/alebo relatívnych početnostiach. Primárnym údajovým zdrojom pre spracovanie kvantitatívnych ukazovateľov za sektor MSP sú databázy a údaje Štatistického úradu SR, DataCentra a Eurostatu.

V rámci monitorovania podnikateľského prostredia na Slovensku sú prezentované kvantitatívne ukazovatele v mnohých prípadoch dopĺňané o ďalšie dôležité informácie. Tie sú získavané najmä prostredníctvom kvantitatívnych a kvalitatívnych prieskumov realizovaných Slovak Business Agency.

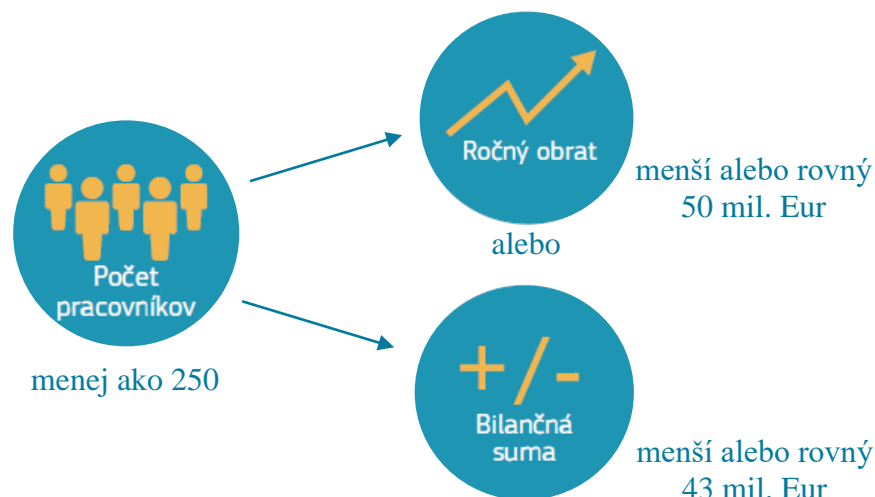
1 Definícia malých a stredných podnikov

Európska komisia (EK) definuje podnik ako každý subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právnu formu. Určujúcim faktorom je pritom hospodárska činnosť, nie právna forma. Z tohto dôvodu možno podľa EK medzi podniky zaradiť samostatne zárobkovo činné osoby a rodinné podniky, ktoré vykonávajú remeselnícke alebo iné činnosti, obchodné spoločnosti, partnerstvá alebo združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.

Slovak Business Agency uplatňuje pri publikovaných kvantitatívnych ukazovateľoch o malých a stredných podnikoch na Slovensku veľkostné kategórie podnikov vyplývajúce z odporúčania Európskej komisie č. 2003/361/ES zo 6. mája 2003 o definícii mikro, malých a stredných podnikov¹ a nariadenia Komisie (EÚ) č.651/2014 podľa prílohy I. V definícii MSP sa berú do úvahy tieto tri kritériá:

Najdôležitejším veľkostným kritériom, ktoré musí byť vždy splnené je kritérium zamestnanosti resp. počet pracovníkov. Kritérium počtu pracovníkov je však doplnené ďalšími dvoma finančnými kritériami, z ktorých musí podnik splňať aspoň jedno z nich. **Pri zaradení podniku medzi MSP** sa tak porovnáva jedna z nasledujúcich možných kombinácií hodnotenia: (1) počet pracovníkov a ročný obrat, alebo (2) počet pracovníkov a celková ročná bilančná suma.

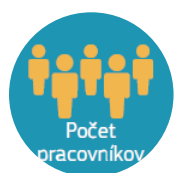

Hodnotenie veľkostnej typológie podniku podľa odporúčania Európskej komisie umožňuje zachytiť skutočný rozsah, výkonnosť podniku a jeho postavenie v porovnaní s konkurenciou v rôznych oblastiach hospodárskej činnosti. Výška dosiahnutých veľkostných kritérií je do značnej miery závislá od charakteru podnikateľskej činnosti. Obchodné podniky dosahujú

¹ Kompletné znenie odporúčania Komisie 2003/361/ES o definícii MSP je dostupné online na: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>

spravidla vyšší obrat ako výrobné. Naopak výrobné podniky sú charakteristické vyššou hodnotou celkovej ročnej bilančnej sumy. V prípade, ak MSP nedodrží jedno z dvoch finančných kritérií (ročný obrat alebo celkovú ročnú bilančnú sumu), podnik si naďalej zachováva status MSP. K zmene postavenia podniku ako MSP, prípadne malého podniku alebo mikropodniku v rámci množiny MSP, dochádza až po prekročení veľkostných kritérií v dvoch po sebe nasledujúcich účtovných obdobiach.

Na základe tohto vymedzenia sa do skupiny malých a stredných podnikov zaraďujú podnikateľské subjekty, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb, a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov Eur a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 43 miliónov Eur. Jednotlivé veľkostné kategórie malých a stredných podnikov sú určené podľa hraničných hodnôt vyššie uvedených kritérií, pričom rozlišujeme tri kategórie:

a/alebo

	Počet pracovníkov	Ročný obrat	Bilančná suma
Mikropodnik	menej ako 10	nižší alebo rovný 2 mil. Eur	nižšia alebo rovná 2 mil. Eur
Malý podnik	menej ako 50	nižší alebo rovný 10 mil. Eur	nižšia alebo rovná 10 mil. Eur
Stredný podnik	menej ako 250	nižší alebo rovný 50 mil. Eur	nižšia alebo rovná 43 mil. Eur

Hraničné hodnoty sú určené na základe odporúčania Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP. Údaje o počte pracovníkov, obrate a celkovej ročnej bilančnej sume sa podľa odporúčania získavajú výlučne z účtovnej závierky podniku za posledné schválené účtovné obdobie a vypočítavajú sa na ročnom základe. V prípade novozaložených podnikov, ktorých účtovná závierka ešte nebola schválená sa uplatňujú údaje získané čestným odhadom vykonaným v priebehu finančného roka. Hodnoty veľkostných kritérií a ich (ne)prekročenie sa sleduje v deň účtovnej závierky.

S výnimkou finančných ukazovateľov, ktoré zohľadňujú okrem kritéria počtu zamestnancov aj výšku ročného obratu je pri všetkých ostatných ukazovateľoch uplatňované jediné kritérium členenia podnikateľských subjektov do kategórie MSP – podľa počtu zamestnancov. V prípadoch, kde sa nerozlišuje samostatne kategória mikropodnik, sú zaradené medzi malé podniky všetky subjekty s počtom zamestnancov 0 - 49. Uvedená kategorizácia umožňuje porovnanie stavu MSP v Slovenskej republike so stavom podnikateľského sektora v Európskej únii.

2 Základné kvantitatívne ukazovatele MSP

Súhrn kľúčových kvantitatívnych ukazovateľov charakterizujúcich stav a dlhodobý vývoj sektora malých a stredných podnikov na Slovensku sa sústreďuje v pravidelnom štatisticko-analytickom dokumente *Malé a stredné podnikanie v číslach*. Tento súbor kvantitatívnych ukazovateľov predstavuje najrozsiahlejší a najkomplexnejší štatistický pohľad na malé a stredné podniky na Slovensku. Vzhľadom na to, že štatistické ukazovatele uvádzané v spomínanom prierezovom dokumente pozostávajú aj z vybraných podrobnejších ukazovateľov, ktoré sú prezentované vo forme osobitných štatisticko-analytických výstupov vydávaných SBA (*Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, Analýza rodovej a vekovej štruktúry FO - podnikateľov, Vznik a zánik podnikateľských subjektov v SR, Analýza finančných ukazovateľov MSP*), nasledujúce časti kapitoly sa budú zaoberať len unikátnymi ukazovateľmi MSP z dokumentu *Malé a stredné podnikanie v číslach*.

Charakteristika údajových zdrojov

Informácie používané pri konštrukcii základných kvantitatívnych ukazovateľov o sektore malého a stredného podnikania na Slovensku pochádzajú z troch hlavných zdrojov. Najväčší podiel údajov (73 %) pochádza zo zdrojov Štatistického úradu SR, ktoré sú dopĺňané o verejne dostupné údaje z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR (5 %). Pre potreby komparácie ukazovateľov s ostatnými krajinami EÚ slúžia databázy Eurostat (22 %).

Početnosť MSP

Za primárny zdroj údajov organizačnej štatistiky, ktorá poskytuje súhrnný prehľad informácií o organizačnej štruktúre ekonomiky Slovenska možno označiť **Register organizácií**. V zmysle zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov je vedený Štatistickým úradom SR. Do Registra organizácií sa zapisujú všetky právnické osoby a fyzické osoby - podnikatelia na základe údajov, ktoré Štatistický úrad SR získava podľa zákona o štátnej štatistike a podľa ďalších osobitných zákonov. Register je určený na štatistické účely a údaje v ňom zaznamenávané majú informatívny charakter.

Na jednoznačnú identifikáciu subjektov evidovaných v Registri organizácií sa používa identifikačné číslo (IČO). Prideluje sa každej právnickej osobe a fyzickej osobe - podnikateľovi a má evidenčný význam. Právnickým osobám zapísaným do obchodného registra prideluje identifikačné číslo registrový súd, neinvestičným fondom, záujmovým združeniam právnických osôb a neziskovým organizáciám poskytujúcim verejnoprospešné služby okresný úrad, podnikateľom podnikajúcim na základe živnostenského oprávnenia okresný úrad. Podnikateľom podnikajúcim na základe iného než živnostenského oprávnenia, rozpočtovým a príspevkovým organizáciám, nadáciami, pozemkovým a iným účelovým spoločenstvám, politickým stranám a hnutiam, cirkevným organizáciám, náboženským spoločnostiam a ostatným právnickým osobám, ktoré sa nezapisujú do obchodného registra, prideluje identifikačné číslo Štatistický úrad SR.

Okrem identifikačných údajov (ako IČO, obchodný názov, sídlo, resp. adresa miesta podnikania) sa do registra organizácií zapisujú aj údaje klasifikačné, ako napr. kód hlavnej činnosti (SK NACE), kód sektora národných účtov (ESNÚ 95), právna forma, veľkostná kategória, dátum vzniku a zániku a.i.²

Informácie o organizačnej štruktúre ekonomiky Slovenska sú v Registri organizácií ŠÚ SR aktualizované aj o údaje z **Registra a identifikátora právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci (RPO)**, ktorý sa na základe zákona č. 272/2015 Z. z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, stal jednotným zdrojom právne platných údajov o všetkých právnych subjektoch (právnické osoby, podnikatelia, orgány verejnej moci). Údaje z Registra organizácií sú poskytované SBA na základe dohody o poskytovaní údajov medzi ŠÚ SR a SBA.

Zamestnanosť MSP

Kvantitatívne ukazovatele MSP v oblasti zamestnanosti sú získavané zo ŠÚ SR. V rámci štatistiky trhu práce ŠÚ SR zabezpečuje a publikuje informácie o stave a vývoji zamestnanosti a nezamestnanosti, voľných pracovných miestach, mzdách, či nákladoch práce. Základným zdrojom týchto informácií sú pravidelné štatistické zisťovania, ktoré prebiehajú v podnikoch a domácnostiach. Štvrťročné podnikové výkazníctvo o práci slúži na základný zber údajov štatistiky trhu práce v podnikoch a nepodnikateľských organizáciách. Podniková štatistika ŠÚ SR o zamestnanosti pokrýva osobitne podniky s počtom zamestnancov 20 a viac, ako aj podniky s počtom zamestnancov do 19. Priemerný počet zamestnaných osôb za fyzické osoby – podnikateľov je zo strany ŠÚ SR odhadovaný.

Ekonomické ukazovatele MSP

Zdrojom ekonomických ukazovateľov malých a stredných podnikov sú odvetvové (podnikateľské) štatistiky ŠÚ SR, ktoré sú zamerané na produkciu relevantných a porovnateľných informácií o produkčných ekonomických aktivitách podnikateľských subjektov. Odvetvové štatistiky slúžia na sledovanie jednotlivých produkčných ekonomických činností v priemysle, stavebníctve, obchode a službách, pričom využívané sú ukazovatele tržieb a v prípade stavebníctva stavebná produkcia.

Z podnikového štatistického výkazníctva sú získavané ukazovatele hodnotiace tvorbu pridanej hodnoty, hrubej produkcie, zisku a hrubého fixného kapitálu MSP. Pre porovnanie podielu MSP na tržbách, pridanej hodnote a dosiahnutej produktivity práce v nefinančnej podnikovej ekonomike v jednotlivých krajinách EÚ sa využívajú údaje Eurostatu. Z finančných výkazov podnikateľských subjektov sú spracovávané ukazovatele finančná produktivita práce a podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom.

High-tech ukazovatele MSP

High-tech ukazovatele sa používajú na hodnotenie úrovne rozvoja znalostnej ekonomiky. Štatistika high-tech je založená na definícii technologických sektorov, pri ktorých sa berie do úvahy intenzita výskumu a vývoja v danom odvetví vyjadrená podielom výdavkov na výskum a vývoj z pridanej hodnoty. Odvetvia sú vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE. Okrem hodnotenia početnosti malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach sa využívajú aj ďalšie ukazovatele ako tržby, hrubé investície a zamestnanosť.

---

² Štatistický úrad Slovenskej republiky

Využívanie IKT v MSP

Ukazovatele týkajúce sa využívania IKT v malých a stredných podnikoch pochádzajú zo štatistického zisťovania/prieskumu o využívaní informačných a komunikačných technológií v podnikoch, ktorý realizuje Štatistický úrad SR pravidelne na ročnej báze.

Výskumno-vývojová činnosť MSP

Na posudzovanie stavu výskumno-vývojových aktivít malých a stredných podnikov sa používa primárne hodnotenie výšky a štruktúry výdavkov na výskum a vývoj. Základným zdrojom uvedených údajov je štatistické zisťovanie o výskume a vývoji.

Metodické vysvetlivky k údajovým kategóriám

Početnosť MSP

Štruktúra zdrojových údajov pochádzajúcich z Registra organizácií ŠÚ SR umožňuje pristupovať k spracovaniu a následnej analýze základných ukazovateľov MSP z rôznych perspektív. Pri konštrukcii ukazovateľov sa najčastejšie uplatňujú **štyri základné pohľady**:

- podľa veľkostnej kategórie podnikov v štruktúre: mikropodniky, malé podniky, stredné podniky a veľké podniky;
- podľa právnej formy subjektu;
- podľa odvetvovej štruktúry vychádzajúcej zo štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE;
- podľa sídla podnikateľských subjektov na úrovni krajov SR (štatistická územná jednotka NUTS 3).

Veľkostné kategórie MSP sú pri ukazovateľoch definované v súlade s odporúčením Európskej komisie č. 2003/361/ES, ktoré je podrobnejšie charakterizované v predchádzajúcej kapitole 1.

Publikované ukazovatele sa týkajú len takých **právnických osôb** a **fyzických osôb-podnikateľov**, ktoré sú v Registri organizácií ŠÚ SR v sledovanom období označené ako ekonomicky aktívne. Právne formy jednotlivých subjektov sú v Registri organizácií špecifikované prostredníctvom číselníkov Kód typu štatistickej jednotky (č. 0032) a Kód právnej formy (č. 0056).

Právnické osoby sú právne subjekty, ktorých existenciu upravuje zákon nezávisle od jednotlivcov alebo inštitúcií, ktoré ich vlastnia, alebo sú jej členmi.

Podniky sú právnické osoby, ktoré vyrábajú výrobky alebo poskytujú služby. Patria sem obchodné spoločnosti ako napr. akciové spoločnosti, družstvá, spoločnosti s ručením obmedzeným a pod.

Fyzické osoby – podnikatelia sú právne subjekty podnikajúce podľa osobitných právnych predpisov na vlastnú zodpovednosť. Patria sem živnostníci (podnikajúci na základe živnostenského zákona), osoby so slobodným povoláním (osoby podnikajúce na základe iného ako živnostenského zákona, napr. advokáti, lekári, audítori a. i.) a samostatne hospodáriaci roľníci.

Neziskové inštitúcie sú právnické osoby slúžiace podnikom, štátnej správe a domácnostiam, ako napr. rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, ktorých tržby z činnosti nepresahujú 50 % vykazovaných nákladov, občianske združenia, spolky a kluby, politické strany, cirkvi a iné.

Verejný sektor zahŕňa podniky vo vlastníctve štátnej alebo územnej samosprávy a podniky s medzinárodným vlastníctvom, ktoré sú pod verejnou kontrolou.

Súkromný sektor zahŕňa podniky vo vlastníctve súkromných tuzemských alebo zahraničných právnických alebo fyzických osôb, ktoré nie sú pod verejnou kontrolou.

Odvetvia, v ktorých malé a stredné podniky vykonávajú svoju hlavnú činnosť podnikania, sú v Registri organizácií ŠÚ SR definované na základe štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2 nasledovne:

- Do odvetvia **pôdohospodárstvo** sa zaraďujú všetky podnikateľské subjekty, ktorých činnosťou je rastlinná a živočíšna výroba, služby pre rastlinnú a živočíšnu výrobu, chov rýb, lesníctvo a ťažba dreva.
- **Priemysel** zahŕňa činnosti spojené s ťažbou a dobývaním, priemyselnou výrobou, dodávkou elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu; čistením a odvozom odpadových vôd, odpadov a služieb odstraňovania odpadov. Hlavná priemyselná činnosť sa určuje podľa registrovanej príslušnosti organizácie k divíziám: ťažba a dobývanie (05 až 09); priemyselná výroba (10 až 33); dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (35); dodávka vody; čistenie a odvoz odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov (36 až 39) Štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2.
- Do odvetvia **stavebníctvo** patrí všeobecné stavitelstvo a špecializované stavebné práce pre budovy a inžinierske stavby. Podnikateľské subjekty sú do odvetvia stavebníctvo začlenené na základe prevažujúcej stavebnej činnosti, ktorá je určená registrovanou príslušnosťou podniku k divíziám Štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2: výstavba budov (41); inžinierske stavby (42); špecializované stavebné práce (43).
- Odvetvie **obchod** zahŕňa veľkoobchodný a maloobchodný predaj akéhokoľvek druhu tovaru a poskytovanie služieb súvisiacich s predajom tovaru. Do odvetvia obchodu patria podnikateľské subjekty s prevažujúcou činnosťou určenou registrovanou príslušnosťou podniku k nasledujúcim divíziám Štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2: veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov (45); veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov (46); maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov (47).
- Odvetvie **ubytovacích a stravovacích služieb** obsahuje činnosti podnikateľských subjektov spojené s poskytovaním krátkodobého ubytovania pre návštevníkov a ďalších cestujúcich a zabezpečenie kompletných jedál a nápojov pre okamžitú spotrebu. Množstvo a druh poskytovaných doplnkových služieb v rámci tohto odvetvia je veľmi rozmanité. Do odvetvia ubytovanie a stravovacie služby sú zaradené podnikateľské subjekty s prevažujúcou činnosťou určenou registrovanou príslušnosťou podniku k divíziám Štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2: ubytovanie (55) a činnosti reštaurácií a pohostinstiev (56).
- V odvetví **dopravy, informačných a komunikačných činností** (doprava a informácie) sú agregované podnikateľské subjekty začlenené v dvoch samostatných sekciách Štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2: doprava a skladovanie (H) a informácie a komunikácia (J). Do odvetvia dopravy a skladovania patria subjekty s prevažujúcou činnosťou dopravnou, vykonávajúce prepravu tovaru a osôb vo vnútroštátnej a medzinárodnej doprave,

vrátane skladových a pomocných činností v doprave a poštových služieb a služieb kuriérov. V registri organizácií sú zapísané podľa prevažujúcej činnosti: pozemná doprava a doprava potrubím (49); vodná doprava (50); letecká doprava (51); skladové a pomocné činnosti v doprave (52); poštové služby a služby kuriérov (53). Do odvetvia informácie a komunikácia patria subjekty zapísané v registri organizácií s prevažujúcou činnosťou podľa SK NACE Rev. 2: nakladateľské činnosti (58); výroba filmov, videozáznamov a TV programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok (59); činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie (60); telekomunikácie (61); počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby (62); informačné služby (63).

- Do odvetvia **obchodné služby** sú začlenené podnikateľské subjekty zo šiestich sekcií (K – N) Štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2: finančné a poisťovacie činnosti (K); činnosti v oblasti nehnuteľností (L); odborné vedecké a technické činnosti (M); administratívne a podporné činnosti (N).
- Do odvetvia **ostatné služby** patria podnikateľské subjekty podľa registrovanej príslušnosti organizácie k sekciám Štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2: verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie (O); vzdelávanie (P), zdravotníctvo a sociálna pomoc (Q); umenie, zábava a rekreácia (R); ostatné činnosti (S).

Z priestorového hľadiska sú vybrané kvantitatívne ukazovatele o MSP vyhodnocované a analyzované podľa lokalizácie sídla podnikateľských subjektov na úrovni krajov SR (úroveň štatistickej územnej jednotky NUTS 3). Ukazovateľ miery podnikateľskej aktivity je prezentovaný za jednotlivé okresy SR (úroveň štatistickej územnej jednotky LAU 1, resp. NUTS 4).

Miera podnikateľskej aktivity je kalkulovaná ako podiel počtu MSP so sídlom v určitom regióne na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov s trvalým pobytom v tom istom regióne. Merná jednotka %.

$$\text{Miera podnikateľskej aktivity v okrese } X = \frac{\text{počet MSP v okrese } X}{\text{počet ekonomicky aktívnych obyvateľov v okrese } X} * 100$$

Ukazovatele o **rýchlorastúcich podnikoch** sú preberané z databáz Eurostatu, ktorý ich na základe spoločnej metodiky s OECD³ definuje podľa dvoch základných kritérií:

- podniky s viac ako 10 % medziročným rastom počtu zamestnancov počas obdobia troch rokov;
- podniky s viac ako 20 % medziročným rastom obratu počas obdobia troch rokov.

Podniky zaradené do skupiny rýchlorastúcich musia okrem toho spĺňať kritérium minimálneho počtu zamestnancov 10 na začiatku sledovaného obdobia rastu, čiže $t - 3$. Dostupné údaje Eurostatu o rýchlorastúcich podnikoch zároveň pokrývajú skupinu podnikateľských subjektov zaradených v sekciách B až N podľa Štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2.

Rýchlorastúce začínajúce podniky (gazely) definuje Eurostat ako podniky s viac ako 20 % medziročným nárastom počtu zamestnancov alebo obratu počas obdobia troch rokov,

³ Európska komisia a OECD (2007) Eurostat-OECD Manual on Business Demography Statistics. Methodologies and working papers. Dostupné online: <https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-RA-07-010-EN.pdf>

pričom od vzniku subjektov neuplynulo viac ako 5 rokov. Ďalšie podmienky pre zaradenie do tejto skupiny podnikov sa zhodujú s vyššie uvedenými kritériami platnými pre rýchlorastúce podniky.

Zamestnanosť MSP

Priemerný počet zamestnaných osôb podľa štatistického výkazníctva zahŕňa počet zamestnancov a podnikateľov. Kategóriu zamestnanci tvoria všetci stáli a dočasní zamestnanci bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, ktorí sú v pracovnom, služobnom, štátnozamestnaneckom alebo členskom pomere k zamestnávateľovi, bez ohľadu na to, či sú skutočne prítomní v práci alebo nie, napr. pre chorobu, dovolenku na zotavenie a pod. a tiež zamestnanci, ktorí nepracovali napr. v dôsledku prestojov, štrajku a výluky. Patria sem tiež zamestnanci s kratším pracovným časom. Nepatria sem osoby na materskej (rodičovskej) dovolenke, uční a študenti na prevádzkovej praxi, osoby pracujúce na dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru. V údajoch sú zahrnuté aj ozbrojené zložky a profesionálni vojaci.

Kategória FO - podnikatelia zahŕňa živnostníkov, samostatne hospodáriacich roľníkov, osoby podnikajúce formou slobodných povolání a nimi zamestnávané osoby. Údaje pokrývajú ziskovo orientované podnikateľské subjekty, pričom započítané nie sú údaje za neziskové organizácie. Pri prepočítaní počtu zamestnaných osôb v rámci FO podnikateľov podľa veľkostných kategórií podnikov sa využívajú informácie z Registra organizácií ŠÚ SR. Údaje o priemernom počte zamestnaných osôb v podnikateľských subjektoch podľa veľkostných kategórií sú každoročne pripravované ŠÚ SR pre analytické potreby SBA. Zdrojom údajov o počte zamestnaných osôb v krajinách EÚ je Eurostat (Structural business statistics).

Ekonomické ukazovatele MSP

Ukazovateľ tržby za vlastné výkony a tovar zahŕňa tržby za vlastné výrobky, tržby z predaja služieb a tržby za tovar, ktoré realizuje podnik za všetky svoje činnosti. Údaje sú bez dane z pridanej hodnoty a bez spotrebnej dane.

Stavebná produkcia v odvetví stavebníctva zahŕňa stavebnú produkciu vykonanú na území Slovenskej republiky a v zahraničí dodávateľskými stavebnými podnikmi s prevažujúcou stavebnou činnosťou, registrovanými v SR, vrátane živnostníkov. V stavebnej produkcii malých a stredných podnikov nie sú započítané stavebné závody nestavebných podnikov.

Tržby za vlastné výkony a tovar a stavebná produkcia MSP pokrýva nasledovné odvetvia vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE: v priemysle (sekcia B, C, D, E), v stavebníctve (sekcia F), v obchode (divízia 46, 47), cestnej doprave (ostatná osobná pozemná doprava, nákladná cestná doprava a sťahovacie služby) a vo vybraných trhových službách. Do vybraných trhových služieb patria činnosti v oblasti nehnuteľností (68), odborné, vedecké a technické činnosti (právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické a inžinierske činnosti, reklama a ostatné odborné činnosti; 69 až 74), administratívne a podporné služby (prenájom a lízing, sprostredkovanie práce, činnosť cestovných agentúr a kancelárií, bezpečnostné a pátracie služby, administratívne pomocné činnosti, 77 až 82), ostatné vzdelávanie a pomocné vzdelávacie činnosti (85.5, 85.6), umenie, zábava a rekreácia (90 až 93), ostatné činnosti (95 až 96). Tržby a stavebná produkcia podľa veľkostných kategórií podnikov je zo strany ŠÚ SR publikovaná v Štatistickej správe o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR.

Hrubá produkcia predstavuje hodnotu výrobkov a služieb, ktoré sú výsledkom činnosti subjektu.

Pridaná hodnota je kalkulovaná ako rozdiel medzi produkciou a medzispotrebou. Medzispotreba pozostáva zo služieb a výrobkov krátkodobého použitia, ktoré sa v rámci daného účtovného obdobia spotrebovali alebo transformovali v procese výroby. Údaje o hrubej produkcii, pridanej hodnote a zisku nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií a odvetví sú každoročne pripravované ŠÚ SR pre analytické potreby SBA.

Tvorba hrubého fixného kapitálu pozostáva z výdavkov, ktoré vynakladajú výrobcovia na výrobky a služby za účelom zachovania, zvýšenia príp. rozšírenia svojej výrobnnej kapacity. Podľa metodiky ŠÚ SR zahŕňa tvorba hrubého fixného kapitálu nadobudnutie dlhodobého majetku zníženého o úbytok (resp. predaj) dlhodobého majetku výrobcami – rezidentmi v priebehu daného obdobia, pričom pod dlhodobým majetkom sa rozumejú hmotné a nehmotné aktíva, ktoré boli vyrobené ako produkcia vo výrobnom procese a budú sa používať opakovane alebo trvalo po dobu dlhšiu ako 1 rok.

Nefinančné korporácie predstavujú ziskovo orientované podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri vo všetkých oblastiach činnosti, okrem finančných činností. Patria sem tiež príspevkové organizácie, ktoré svoje výdavky kryjú z viac ako 50 % tržbami.

High-tech ukazovatele MSP

Odvetvia s vysokou technologickou úrovňou (high-tech) zahŕňajú ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja. Medzi high-tech odvetvia sa zaraďujú nasledovné ekonomické činnosti:

High-tech odvetvia priemyselnej výroby:

- 21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceutických prípravkov
- 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov
- 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení

High-tech odvetvia služieb (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou):

- 59 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok
- 60 činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie
- 61 telekomunikácie
- 62 počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby
- 63 informačné služby
- 72 vedecký výskum a vývoj

Tab. č. 1: Sektory priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia výroby podľa SK NACE Rev. 2
Vysoká technológia	21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceut. prípravkov 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení
Stredne vysoká technológia	20 výroba chemikálií a chemických produktov 25.4 výroba zbraní a munície 27 až 29 výroba elektrických zariadení; výroba strojov a zariadení i.n.; výroba motorových vozidiel, návesov a príviesov 30 výroba ostatných dopravných prostriedkov bez 30.1 stavba lodí a člnov a bez 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení 32.5 výroba lekárskeho a dentálneho nástrojov a potrieb
Stredne nízka technológia	18.2 reprodukcia záznamových médií 19 výroba koksu a rafinovaných ropných produktov 22 až 24 výroba výrobkov z gumy a plastu; výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov; výroba a spracovanie kovov 25 výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení bez 25.4 výroba zbraní a munície 30.1 stavba lodí a člnov 33 oprava a inštalácia strojov a prístrojov
Nízka technológia	10 až 17 výroba potravín; výroba nápojov; výroba tabakových výrobkov; výroba textilu; výroba odevov; výroba kože a kožených výrobkov; spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu; výroba papiera a papierových výrobkov 18 tlač a reprodukcia záznamových médií bez 18.2 reprodukcia záznamových médií 31 výroba nábytku 32 iná výroba bez 32.5 výroba lekárskeho a dentálneho nástrojov a potrieb
Spracovateľský priemysel spolu	10 až 33

Zdroj: ŠÚ SR

Tab. č. 2: Sektory služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia služieb podľa SK NACE Rev. 2
Znalostne intenzívne služby	
Znalostne intenzívne služby s vysokou technológiou	59 až 63 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok; činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie; telekomunikácie; počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby; informačné služby 72 vedecký výskum a vývoj
Znalostne intenzívne trhové služby (bez služieb s vysokou technológiou a finančného sprostredkovania)	50 vodná doprava 51 letecká doprava 69 až 71 právne a účtovnícke činnosti; vedenie firiem, poradenstvo v oblasti riadenia; architektonické a inžinierske činnosti, technické testovanie, analýzy 73 až 74 reklama a prieskum trhu; ostatné odborné, vedecké a technické činnosti 78 sprostredkovanie práce 80 bezpečnostné a pátracie služby
Znalostne intenzívne finančné služby	64 až 66 finančné služby okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia; poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia; pomocné činnosti finančných služieb a poistenia
Ostatné znalostne intenzívne služby	58 nakladateľské činnosti 75 veterinárne činnosti 84 verejná správa a obrana; povinné sociálne poistenie 85 až 93 vzdelávanie; zdravotníctvo; starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť); sociálna práca bez ubytovania; tvorivé, umelecké a zábavné činnosti; činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení; činnosť herní a stávkových zariadení; športové, zábavné a rekreačné činnosti
Znalostne menej intenzívne služby	
Znalostne menej intenzívne trhové služby	45 až 47 veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov; veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov; maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov 49 pozemná doprava a doprava potrubím 52 skladové a pomocné činnosti v doprave 55 až 56 ubytovanie; činnosti reštaurácií a pohostinstiev 68 činnosti v oblasti nehnuteľností 77 prenájom a lízing 79 činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti 81 činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinnou úpravou 82 administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti 95 oprava počítačov, osobných potrieb pre domácnosti
Ostatné znalostne menej intenzívne služby	53 poštové služby a služby kuriérov 94 činnosti členských organizácií 96 ostatné osobné služby 97 až 99 činnosti domácností ako zamestnávateľov domáceho personálu; nediferencované činnosti v domácnostiach produkujúce tovary a služby na vlastné použitie; činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení
Služby spolu	45 až 99

Zdroj: ŠÚ SR

Využívanie IKT v MSP

Elektronický obchod (online) je predaj alebo nákup tovarov alebo služieb realizovaný cez počítačovú sieť metódou špeciálne navrhnutou pre posielanie a príjem objednávok. Platba za tovar alebo služby a dodanie nemusia byť vykonané online. Za e-obchodné transakcie nie sú považované ručne písané objednávky v podobe e-mailových správ alebo ich príloh.

Internet je celosvetová počítačová sieť pracujúca na báze prenosových protokolov TCP/IP, zabezpečujúca komunikáciu medzi verejnými a súkromnými sieťami na rôznych typoch komunikačných médií.

Webová stránka je dokument obsahujúci hypertext, obrázky a iné multimediálne prvky, uložený obyčajne na webovom serveri prístupný prostredníctvom služby World Wide Web v sieti internet a identifikovaný webovou adresou. Webové stránky sú obyčajne písané v špecifickom jazyku (HTML, XML, Java) a prenos prebieha pomocou protokolu http. Ako samostatné ukazovatele sú využívané napríklad využitie webovej stránky na on-line objednávanie alebo rezervovanie MSP, sledovanie vývoja objednávok, či prístup k cenníkom.

Využitie sociálnych sietí sa vzťahuje na podniky, ktoré používajú aplikácie založené na internetových technológiách a komunikačných platformách pre pripojenie, vytváranie a výmenu obsahu on-line so zákazníkmi, dodávateľmi, partnermi, alebo v rámci podniku. Za podniky využívajúce sociálne siete sú považované tie, ktoré majú profil užívateľa, účet alebo užívateľskú licenciu podľa požiadaviek a typu sociálnych sietí. Ako samostatný ukazovateľ je využívané využitie sociálnych sietí na nábor zamestnancov.

Výskumno-vývojová činnosť MSP

Výdavky na výskum a vývoj zahŕňajú celkový objem výdavkov vynaložených v organizácii na aktivity VV, t. j. sú to vnútorné výdavky. Zahŕňajú kapitálové a bežné výdavky. Z výdavkov vynaložených mimo organizácie sa sem zahŕňajú len tie, ktoré slúžia na podporu vnútorného výskumu a vývoja (napr. kúpa vybavenia pre VV). Odpisy budov, strojného technického zariadenia a vybavenia sú zo štatistického sledovania vnútorných výdavkov na VV vylúčené.

Tab. č. 3: **Zoznam základných kvantitatívnych ukazovateľov MSP**

Názov ukazovateľa	Zdroj údajov
Početnosť a štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií	Register organizácií ŠÚ SR
Štruktúra MSP podľa právnej formy	Register organizácií ŠÚ SR
Vývoj počtu MSP podľa právnych foriem	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra MSP podľa odvetvia	Register organizácií ŠÚ SR
Odvetvová štruktúra MSP podľa veľkostnej kategórie podnikov	Register organizácií ŠÚ SR
Vlastnícka štruktúra MSP	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra podnikateľského sektora v SR a EÚ podľa veľkosti podniku	Register organizácií ŠÚ SR / Eurostat
Podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikov v nefinan. podnikovej ekonomike v krajinách EÚ	Eurostat
Počet MSP na 100 obyvateľov v krajinách EÚ	Eurostat
Porovnanie odvetvovej štruktúry MSP na Slovensku s EÚ - 28	Eurostat

Početnosť a štruktúra FO - podnikateľov podľa právnej formy	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra FO - podnikateľov podľa veľkostných kategórií	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra FO - podnikateľov podľa odvetví	Register organizácií ŠÚ SR
Vývoj počtu živnostníkov v SR	Register organizácií ŠÚ SR
Vývoj počtu podnikateľov - slobodné povolania a SHR	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra živnostníkov podľa odvetví	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach podľa odvetví	Register organizácií ŠÚ SR
Vývoj početnosti MSP - PO podľa veľkostných kategórií podnikov	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra MSP - PO podľa jednotlivých odvetví	Register organizácií ŠÚ SR
Vývoj početnosti MSP - PO podľa právnych foriem	Register organizácií ŠÚ SR
Štruktúra MSP - PO podľa druhu vlastníctva	Register organizácií ŠÚ SR
Počet rýchlorastúcich podnikov v SR podľa nárastu zamestnanosti	Eurostat
Počet rýchlorastúcich podnikov v SR podľa nárastu obratu	Eurostat
Počet rýchlorastúcich začínajúcich podnikov (gazely) v SR podľa nárastu zamestnanosti	Eurostat
Počet rýchlorastúcich začínajúcich podnikov (gazely) v SR podľa nárastu obratu	Eurostat
Počet podnikateľských subjektov v jednotlivých krajoch SR podľa právnych foriem a veľkostných kategórií	Register organizácií ŠÚ SR
Vývoj početnosti MSP-PO v krajoch SR	Register organizácií ŠÚ SR
Miera podnikateľskej aktivity v rámci MSP-PO v okresoch SR	Register organizácií ŠÚ SR / UPSVaR
Miera podnikateľskej aktivity v rámci FO - podnikateľov v okresoch SR	Register organizácií ŠÚ SR / UPSVaR
Dynamika vývoja miery podnikateľskej aktivity v rámci MSP-PO v okresoch SR	Register organizácií ŠÚ SR / UPSVaR
Dynamika vývoja miery podnikateľskej aktivity v rámci FO-podnikateľov v okresoch SR	Register organizácií ŠÚ SR / UPSVaR
Vývoj početnosti FO-podnikateľov v krajoch SR	Register organizácií ŠÚ SR
Odvetvová štruktúra MSP v jednotlivých krajoch SR	Register organizácií ŠÚ SR
Tržby za vlastné výkony a tovar v priemysle podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem	ŠÚ SR
Stavebná produkcia podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem	ŠÚ SR
Tržby za vlastné výkony a tovar v obchode podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem	ŠÚ SR
Tržby za vlastné výkony a tovar v cestnej doprave podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem	ŠÚ SR
Tržby za vlastné výkony a tovar vo vybraných trhových službách	ŠÚ SR
Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty MSP-PO (nefinančných korporácií)	ŠÚ SR
Pridaná hodnota nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Podiel MSP na pridanej hodnote v nefinančnej podnikovej ekonomike v krajinách EÚ	Eurostat
Veľkostná štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP - PO podľa odvetví	ŠÚ SR
Hrubá produkcia nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Zisk pred zdanením nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR

Odvetvová štruktúra zisku pred zdanením MSP-PO (nefinančných korporácií)	ŠÚ SR
Podiel MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike v krajinách EÚ	Eurostat
Produktivita práce MSP v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ	Eurostat
Tvorba hrubého fixného kapitálu nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Podiel MSP (vrátane FO - podnikateľov) na zamestnanosti v podnikovej ekonomike	ŠÚ SR
Porovnanie zamestnanosti podľa veľkostných kategórií podnikov v SR a krajinách EÚ	Eurostat
Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie podnikov	ŠÚ SR
Podiel MSP na zamestnanosti v národnom hospodárstve SR	ŠÚ SR
Podiel MSP na zamestnanosti v nefinančnej podnikovej ekonomike v krajinách EÚ	Eurostat
Zamestnanosť MSP-PO podľa jednotlivých odvetví	ŠÚ SR
Podiel podnikov používajúcich počítač a počítačové siete podľa veľkostnej kategórie podniku	ŠÚ SR
Podiel podnikov používajúcich internet podľa veľkostnej kategórie podniku	ŠÚ SR
Podiel podnikov s vytvorenou webovou stránkou podľa veľkostnej kategórie podniku	ŠÚ SR
Podiel podnikov predávajúcich a nakupujúcich online podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Podiel podnikov využívajúcich vlastnú webovú stránku na on-line objednávky a rezervácie	ŠÚ SR
Podiel podnikov zverejňujúcich ich katalógy a cenníky na vlastnej webovej stránke	ŠÚ SR
Podiel podnikov sledujúcich vývoj svojich on-line objednávok prostredníctvom vlastnej webovej stránky	ŠÚ SR
Podiel podnikov používajúcich sociálne siete podľa veľkostnej kategórie podnikov	ŠÚ SR
Podiel podnikov používajúcich sociálne siete na nábor nových zamestnancov	ŠÚ SR
Podiel MSP (10-249) predávajúcich online (aspoň 1 % tržieb) podľa krajín EÚ	Eurostat
Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch	Register organizácií ŠÚ SR
Podiel MSP v high-tech odvetvia na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb	Register organizácií ŠÚ SR
Trend vývoja početnosti MSP podľa technologických sektorov	Register organizácií ŠÚ SR
Štruktúra živnostníkov v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby	Register organizácií ŠÚ SR
Štruktúra živnostníkov v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti	Register organizácií ŠÚ SR
Štruktúra MSP-PO v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby	Register organizácií ŠÚ SR
Štruktúra MSP-PO v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti	Register organizácií ŠÚ SR
Podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v priemysle a službách vo vybraných krajinách EÚ	Eurostat
Tržby v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Hrubé investície MSP v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Zamestnanosť MSP v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Podiel MSP (10-249) na inovatívnej činnosti v jednotlivých krajinách EÚ (% z celkového počtu MSP)	Eurostat
Podiel podnikov s inovačnou činnosťou podľa odvetví a veľkostných kategórií	ŠÚ SR
Výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj podľa veľkostnej kategorizácie	Eurostat
Štruktúra výdavkov na výskum a vývoj MSP podľa zdrojov financovania	Eurostat
Podiel MSP na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja vo vybraných krajinách EÚ	Eurostat
Podiel výdavkov MSP do výskumu a vývoja na HDP vo vybraných krajinách	Eurostat

3 Zahranično-obchodné ukazovatele MSP

Kvantitatívne ukazovatele o zahranično-obchodných aktivitách malých a stredných podnikov na Slovensku sa prioritne koncentrujú v štatisticko-analytickom dokumente *Postavenie malých a stredných podnikov v zahraničnom obchode SR*, ktorý je každoročne aktualizovaný novými dostupnými údajmi za predchádzajúci kalendárny rok. Okrem toho sú vybrané ukazovatele o aktivitách MSP v zahraničnom obchode používané aj v ďalších pravidelných alebo špecificky zameraných nepravidelných štatisticko-analytických dokumentoch.

Charakteristika údajových zdrojov

V rámci skupiny zahranično-obchodných ukazovateľov MSP sú využívané dva základné údajové zdroje, pre ktoré je charakteristické zdieľanie jednotnej metodiky zberu a spracovania informácií o zahraničnom obchode:

- Štatistický úrad Slovenskej republiky (ŠÚ SR);
- Eurostat.

Údaje zahraničného obchodu Slovenska spracováva Štatistický úrad SR na základe metodiky k systému EXTRASTAT a INTRASTAT. EXTRASTAT systém poskytuje informácie o obchodovaní s tovarom s nečlenskými krajinami EÚ na základe colných vyhlásení. Colné orgány zabezpečujú zber údajov a spracovanie informácií o obchode s nečlenskými krajinami EÚ na základe colných vyhlásení predkladaných podľa právnych predpisov Únie a Slovenskej republiky (napr. nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) č. 952/2013, zákon č. 199/2004 Z. z. Colný zákon o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Štatistické informácie o dovoze a vývoze tovaru sú spracované po prepustení tovaru do navrhovaného colného režimu.

Zber a spracovanie informácií o obchode medzi členskými štátmi EÚ sa uskutočňuje podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 638/2004 v platnom znení a nariadenia Komisie (ES) č. 1982/2004 v platnom znení. V rámci slovenskej legislatívy túto oblasť upravuje zákon č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov.

Zber údajov upravuje vyhláška ŠÚ SR č. 250/2017 Z. z. Súčasťou štatistiky obchodu medzi členskými štátmi, teda aj INTRASTAT systému sú podľa Finančnej správy Slovenskej republiky informácie o obchode s tovarom s členskými štátmi EÚ ako partnerskými krajinami, ktoré sú získané štatistickým zisťovaním. Systém INTRASTAT sa vzťahuje aj na tovary, ktoré prekročia vonkajšiu hranicu Európskej únie pri pohybe z jedného členského štátu do iného.

Pre systém INTRASTAT-SK je tovarom všetok hnuiteľný majetok vrátane elektrickej energie, plynu a vody. Spravodajskou jednotkou pre systém INTRASTAT-SK je každá právnická, fyzická osoba a skupina registrovaná pre DPH v Slovenskej republike (podľa § 69a platného zákona o dani z pridanej hodnoty), ktorá za predchádzajúci kalendárny rok, alebo

od začiatku sledovaného roka prijala alebo odoslala tovar do, resp. z EÚ v súhrnnej hodnote vyššej ako prah oslobodenia.

Prah oslobodenia pre rok 2019 pre prijatie je stanovený vo výške 200 000 EUR a pre odoslanie 400 000 Eur. Zber INTRASTAT-SK hlásení predkladaných spravodajskými jednotkami zabezpečuje v zmysle uvedených právnych predpisov Finančná správa SR v spolupráci so Štatistickým úradom SR⁴.

Ak je prijatie tovaru nadobudnutím tovaru z iného členského štátu resp. odoslanie tovaru dodaním tovaru do iného členského štátu podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, potom je tovar do štatistiky zahraničného obchodu zahrnutý v mesiaci, v ktorom vznikla daňová povinnosť. V ostatných prípadoch je zahrnutý v mesiaci, v ktorom tovar fyzicky vstúpil na územie alebo opustil územie Slovenskej republiky.

V súlade s medzinárodne platnou metodikou vykazovania štatistických údajov o zahraničnom obchode sa údaje publikujú podľa krajiny pôvodu (pri celkovom dovoze) a krajiny určenia (pri celkovom vývoze).

Hodnoty celkového dovozu a celkového vývozu sú zostavované ako hodnoty typu FOB, t. j. zahŕňajú transakčnú hodnotu tovaru a hodnotu služieb (napr. doprava, poistenie, prekládka, skladovanie tovaru a pod.) spojených s dodaním tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny. Do hodnoty zahraničného obchodu nie sú zahrnuté hodnoty tovaru, ktorý je predmetom dočasného použitia a tiež hodnoty tovaru určeného na opravu a po oprave. Do obchodu s nečlenskými krajinami EÚ nie sú započítané tiež hodnoty tovaru, u ktorého bolo v Slovenskej republike uskutočnené len colné konanie (hodnoty nepriamych dovozov a vývozov). Údaje o hodnote dovezenej a vyvezenej elektriny sú odhadnuté na základe údajov o fyzických tokoch elektriny.

Základné charakteristiky vyvážajúcich a dovážajúcich MSP sú doplnené z Registra organizácií ŠÚ SR. Štatistický úrad SR publikuje údaje o zahraničnom obchode SR na mesačnej báze a následne sumárne za celý predchádzajúci kalendárny rok.

Zdrojom údajov potrebných na výpočet ukazovateľov, ktoré sa zaoberajú komparáciou zahraničného obchodu MSP na Slovensku s ostatnými členskými krajinami EÚ sú databázy Eurostatu. Hlavnou výhodou tohto údajového zdroja je použitie rovnakej metodiky zberu a spracovania údajov o zahranično-obchodných aktivitách naprieč jednotlivými národnými autoritami (v súlade s vyššie uvedeným postupom aplikovaným ŠÚ SR na území Slovenska). Z toho vyplývajú ďalšie výhody ako vysoká relevancia a presnosť, koherencia, porovnateľnosť a ľahká dostupnosť údajov. Periodicita aktualizácie údajov v databázach a ich následná publikácia je jedenkrát za rok.

Zároveň je nutné upozorniť, že medzi údajmi, ktoré publikuje Eurostat a ŠÚ SR možno pozorovať určitý nesúlad. Ten vyplýva z rozdielneho metodického prístupu k obchodným operáciám podnikov s nezisteným počtom zamestnancov. SBA na základe dát ŠÚ SR zahŕňa obchodné operácie týchto podnikov do kategórie mikropodnikov, pričom Eurostat nezapočítava žiadne obchodné operácie podnikov s nezisteným počtom zamestnancov.

---

⁴ Ďalšie informácie o systéme INTRASTAT-SK sú dostupné na:
<https://intrastat.financnasprava.sk/index.php?page=vsinfo>

Metodické vysvetlivky k údajovým kategóriám

Štatistický úrad SR definuje štatistiku zahraničného obchodu ako pohyb tovarov medzi Slovenskou republikou a zvyškom sveta.

Celkový dovoz zahŕňa tovary vstupujúce do Slovenskej republiky určené na spotrebu a tiež na spracovanie s následným spätným vývozom.

V **celkovom vývoze** sú zahrnuté tovary trvalo opúšťajúce územie Slovenskej republiky alebo tovary opúšťajúce toto územie za účelom spracovania, ktoré budú následne dovezené späť.

V prípade, že hodnota celkového vývozu prevyšuje hodnotu celkového dovozu ide o **aktívnu obchodnú bilanciu** a pokiaľ je hodnota celkového vývozu menšia ako hodnota celkového dovozu, ide o **pasívnu obchodnú bilanciu**.

Národne údaje o postavení malých a stredných podnikov v zahraničnom obchode SR s tovarom za obdobie jedného kalendárneho roka sú spracované z databáz Štatistického úradu SR a poskytované SBA v dvoch variantoch. V prvom prípade sú vyhodnocované základné ukazovatele zahraničného obchodu Slovenska na základe predbežných výsledkov. Štruktúra predbežných výsledkov zahraničného obchodu je spracovaná nasledovne:

- podľa veľkostnej kategórie podnikov v nasledovnej štruktúre (podniky s 0-9 zamestnancami; podniky s 10-49 zamestnancami; podniky s 50-249 zamestnancami; podniky s 250 a viac zamestnancami; podniky s nezisteným počtom zamestnancov a zahraničné osoby) a zároveň;
- podľa teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu na základe definovaných skupín krajín (EÚ15 – staré členské krajiny, EÚ13 – nové členské krajiny, krajiny EÚ – eurozóna, krajiny EÚ – mimo eurozóny, krajiny mimo EÚ).

Ukazovatele sú následne aktualizované a rozšírené po spracovaní definitívnych výsledkov zahraničného obchodu SR, ktoré sú štruktúrované podľa:

- veľkostnej kategórie podnikov (totožná so štruktúrou predbežných údajov) a zároveň;
- teritoriálneho hľadiska na základe jednotlivých členských krajín EÚ a najvýznamnejších 20 krajín mimo EÚ;
- tovarovej štruktúry zahraničného obchodu na základe tried Harmonizovaného systému (HS) a high-tech produktov;
- regionálneho členenia zahraničného obchodu podľa krajov SR (štatistická územná jednotka NUTS 3);
- štatistickej klasifikácie ekonomických činností – SK NACE;
- právnej formy vyvážajúcich a dovážajúcich podnikateľských subjektov;
- druhu vlastníctva.

Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu je spracovaná podľa národného konceptu, t. j. podľa krajiny pôvodu (pri celkovom dovoze) a krajiny určenia (pri celkovom vývoze). V prípade nešpecifikovaného dovozu sa spracovanie uskutočňuje na základe krajiny zaslania. Krajinou pôvodu sa rozumie krajina, v ktorej bol tovar úplne vyrobený alebo získaný, alebo v ktorej tovar podstúpil podstatnú transformáciu. Za krajinu určenia sa považuje krajina, kde má byť tovar používaný, spotrebovaný alebo spracovaný, alebo posledná známa krajina, do ktorej bude tovar dopravený.

Pri používaných ukazovateľoch sú komodity zahraničného obchodu agregované podľa tried Harmonizovaného systému (HS), ktoré boli ustanovené na základe Medzinárodného dohovoru o harmonizovanom systéme opisu a číselného označovania tovaru.

Triedy Harmonizovaného systému

- I. Živé zvieratá, živočíšne výrobky
  - II. Rastlinné výrobky
  - III. Živočíšne a rastlinné tuky, oleje, vosky
  - IV. Výrobky potravinárskeho priemyslu, nápoje; tabak
  - V. Nerastné výrobky
  - VI. Výrobky chemického priemyslu a príbuzných priem. odvetví
  - VII. Plasty, kaučuk a výrobky z nich
  - VIII. Surové kože, kožky, usne, kožušiny a výrobky z nich; cestovné potreby
  - IX. Drevo a výrobky z dreva, drevené uhlie, korok a výrobky zo slamy
  - X. Buničina, celulóza, zberový papier, papier, lepenka, a výrobky z nich
  - XI. Textilie a textilné výrobky
  - XII. Obuv, klobúky, dáždnyky, slnečníky, biče, upravené perá, umelé kvetiny
  - XIII. Výrobky z kameňa, sadry, cementu, azbestu, sludy; keramika a sklo
  - XIV. Perly, drahokamy, drahé kovy; umelá bižutéria; mince
  - XV. Základné kovy a výrobky zo základných kovov
  - XVI. Stroje, prístroje, el. zariadenia, prístroje na záznam a reprodu. obrazu a zvuku
  - XVII. Vozidlá, lietadlá, plavidlá a dopravné zariadenia
  - XVIII. Prístroje optické, fotograf., meracie, lekárske, hodiny a hodinky, hud. nástroje
  - XIX. Zbrane a strelivo; ich časti a príslušenstvo
  - XX. Rôzne priemyselné výrobky
  - XXI. Umelecké diela, zberateľské predmety a starožitnosti
- Nešpecifikované

Postavenie malých a stredných podnikov v zahraničnom obchode high-tech tovarov (tovarov s vysokou technológiou) je spracovávané jednotlivo za celkový vývoz a celkový dovoz. Skupina high-tech tovarov sa posudzuje na základe Štandardnej medzinárodnej obchodnej klasifikácie SITC Rev.4 a obsahuje technické produkty, ktorých výroba zahŕňa vysokú intenzitu výskumu a vývoja. Do tejto skupiny tovarov sa zaraďujú výrobky z nasledovných základných oblastí:

- Letecká technika
- Výpočtová technika
- Elektronika a telekomunikácie
- Chémia
- Farmácia
- Vedecké prístroje
- Elektrotechnika
- Neelektrické stroje

Podrobnejšie informácie o skupine high-tech tovarov podľa Štandardnej medzinárodnej obchodnej klasifikácie SITC Rev. 4 prezentuje nasledujúca tabuľka.

Tab. č. 4: Zoznam high-tech produktov podľa SITC Rev. 4

Skupina	Kód	Názov
Aerospace	(714-714.89-714.99)+	Aeroplane motors, excluding 714.89 and 714.99
	792.1+	Helicopters
	792.2+792.3+792.4+	Aeroplanes and other aircraft, mechanically-propelled (other than helicopters)
	792.5+	Spacecraft (including satellites) and spacecraft launch vehicles
	792.91+	Propellers and rotors and parts thereof
	792.93+	Undercarriages and parts thereof
	874.11	Direction finding compasses; other navigational instruments and appliances
Computersoffice machines	751.94+	Multifunction office machines, capable of connecting to a computer or a network
	751.95+	Other office machines, capable of connecting to computer or a network
	752+	Computers
	759.97	Parts and accessories of group 752
Electronics-telecommunications	763.31+	Sound recording or reproducing apparatus operated by coins, bank cards, etc
	763.8+	Video apparatus
	(764-764.93-764.99)+	Telecommunications equipment, excluding 764.93 and 764.99
	772.2+	Printed circuits
	772.61+	Electrical boards and consoles < 1000V
	773.18+	Optical fibre cables
	776.25+	Microwave tubes
	776.27+	Other valves and tubes
	776.3+	Semiconductor devices
	776.4+	Electronic integrated circuits
	776.8+	Piezoelectric crystals
898.44+	Optical media	
898.46	Semiconductor media	
Pharmacy	541.3+	Antibiotics
	541.5+	Hormones and their derivatives
	541.6+	Glycosides, glands, antisera, vaccines
	542.1+	Medicaments containing antibiotics or derivatives thereof
	542.2	Medicaments containing hormones or other products of subgroup 541.5
Scientific instruments	774+	Electrodiagnostic apparatus for medicine or surgery and radiological apparatus
	871+	Optical instruments and apparatus
	872.11+	Dental drill engines
	(874-874.11-874.2)+	Measuring instruments and apparatus, excluding 874.11, 874.2
	881.11+	Photographic cameras
	881.21+	Cinematographic cameras
	884.11+	Contact lenses
	884.19+	Optical fibres other than those of heading 773.1
	(899.6-899.65-899.69)	Orthopaedic appliances, excluding 899.65, 899.69
	778.6-778.61-778.66-778.69)+	Electrical capacitors, fixed, variable or adjustable, excluding 778.61, 778.66, 778.69
778.7+	Electrical machines, having individual functions	
778.84	Electric sound or visual signalling apparatus	
Electrical machinery		

Skupina	Kód	Názov
Chemistry	522.22+	Selenium, tellurium, phosphorus, arsenic and boron
	522.23+	Silicon
	522.29+	Calcium, strontium and barium
	522.69+	Other inorganic bases
	525+	Radioactive materials
	531+	Synthetic organic colouring matter and colour lakes
	574.33+	Polyethylene terephthalate
	591	Insecticides, disinfectants
Non-electrical machinery	714.89+	Other gas turbines
	714.99+	Part of gas turbines
	718.7+	Nuclear reactors and parts thereof, fuel elements, etc
	728.47+	Machinery and apparatus for isotopic separation
	731.1+	Machine-tools working by laser or other light or photon beam, etc
	731.31+	Horizontal lathes, numerically controlled
	731.35+	Other lathes, numerically controlled
	731.42+	Other drilling machines, numerically controlled
	731.44+	Other boring-milling machines, numerically controlled
	731.51+	Milling machines, knee-type, numerically controlled
	731.53+	Other milling machines, numerically controlled
	731.61+	Flat-surface grinding machines, numerically controlled
	731.63+	Other grinding machines, numerically controlled
	731.65+	Sharpening machines, numerically controlled
	733.12+	Bending, folding, straightening or flattening machines, numerically controlled
	733.14+	Shearing machines, numerically controlled
	733.16+	Punching machines, numerically controlled
	735.9+	Parts and accessories of 731 and 733
	737.33+	Machines and apparatus for resistance welding of metal, fully or partly automatic
	737.35	Machines and apparatus for arc welding of metal, fully or partly automatic
Armament	891	Arms and ammunition

V prípade regionálneho členenia zahraničného obchodu podľa krajov SR sa ukazovatele zakladajú na hodnote zahraničného obchodu (v Eur) a počte podnikateľských subjektov podľa krajov SR, spracované jednotlivo za celkový vývoz a celkový dovoz. Pre identifikáciu príslušnosti podnikateľského subjektu realizujúceho vývoz a/alebo dovoz tovarov k danému kraju sa uplatňuje údaj o sídle subjektu.

Ukazovatele o postavení MSP v zahraničnom obchode SR sú spracovávané a vyhodnocované jednotlivo za celkový vývoz a celkový dovoz podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE na úrovni sekcií a divízií, pričom poskytujú informácie o hodnote zahraničného obchodu (v Eur) a počte podnikateľských subjektov. Podrobná charakteristika štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE je uvedená v kapitole 2.

Z hľadiska hodnotenia zahraničného obchodu MSP podľa právnej formy sú údaje o vyvážajúcich a dovážajúcich podnikateľských subjektoch špecifikované pre právne formy: právnické osoby – podniky a fyzické osoby – podnikatelia.

Zahranično-obchodné ukazovatele MSP sú ďalej skúmané a posudzované podľa nasledovných druhov vlastníctva:

- zahraničné vlastníctvo – majú subjekty založené a kontrolované v prevažnej miere zahraničnou právnickou osobou alebo fyzickou osobou – podnikateľom.
- medzinárodné vlastníctvo – majú tie subjekty, ktoré boli založené spoločne domácou a zahraničnou právnickou osobou alebo fyzickou osobou-podnikateľom.
- súkromné tuzemské vlastníctvo – majú subjekty založené a kontrolované súkromným tuzemským subjektom alebo osobou.
- družstevné vlastníctvo – majú subjekty, ktoré podnikajú ako právna forma družstvo v zmysle ustanovení § 221 a § 222 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov.

Údaje o veľkostných kategóriách, ekonomickej činnosti SK NACE, právnej forme a vlastníctve podnikateľských subjektov boli použité na základe prepojenia údajov Registra zahraničného obchodu ŠÚ SR a Registra organizácií ŠÚ SR.

Takmer všetky publikované ukazovatele zahraničného obchodu podľa veľkostných kategórií podnikov sú spracované na základe údajov, z ktorých boli vylúčené operácie vykonávané zahraničnými osobami.

Exportná výkonnosť MSP alebo veľkých podnikov vyjadruje pomer objemu vývozu MSP, resp. veľkých podnikov pôsobiacich v odvetví priemyslu k celkovým zaznamenaným tržbám MSP, resp. veľkých podnikov pôsobiacich v odvetví priemyslu.

$$\text{Index exportnej schopnosti MSP v odvetví priemyslu} = \frac{\text{objem vývozu MSP v odvetví priemyslu}}{\text{celkové tržby MSP v odvetví priemyslu}}$$

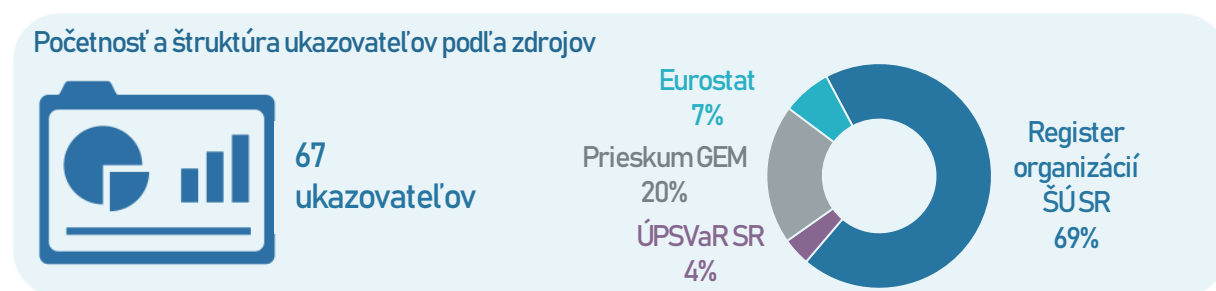
Tab. č. 5: Zoznam zahranično-obchodných ukazovateľov MSP

Názov ukazovateľa	Zdroj údajov
Vývoj zahraničného obchodu Slovenska – vývoz, dovoz, saldo	ŠÚ SR
Komoditná štruktúra celkového vývozu a dovozu	ŠÚ SR
Vývoz a dovoz SR podľa hlavných ekonomických zoskupení	ŠÚ SR
Saldo obchodnej bilancie SR podľa jednotlivých obchodných partnerov	ŠÚ SR
Objem celkového vývozu MSP podľa právnej formy	ŠÚ SR
Objem a štruktúra vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Zastúpenie veľkostných kategórií podnikov na celkovom vývoze (vrátane zahraničných osôb)	ŠÚ SR
Vývoj objemu vývozu podľa veľkostných kategórií	ŠÚ SR
Komoditná štruktúra vývozu MSP	ŠÚ SR
Vývoj vývozu 5 najvýznamnejších komodít MSP	ŠÚ SR
Zastúpenie veľkostných kategórií podnikov na vývoze najvýznamnejších komodít	ŠÚ SR
Objem a štruktúra vývozu high-tech produktov podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Celkový objem vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov a teritoriálnych oblastí	ŠÚ SR
Objem a štruktúra vývozu do krajín EÚ podľa veľkostných kategórií	ŠÚ SR
Teritoriálna štruktúra vývozu MSP do krajín EÚ	ŠÚ SR
Vývoj vývozu MSP do 10 najvýznamnejších krajín v rámci vývozu do EÚ	ŠÚ SR
Zastúpenie veľkostných kategórií podnikov na vývoze do jednotlivých krajín EÚ	ŠÚ SR
Komoditná štruktúra vývozu MSP do krajín EÚ	ŠÚ SR
Komoditná štruktúra vývozu MSP do najvýznamnejších vývozných krajín EÚ	ŠÚ SR
Objem a štruktúra vývozu do krajín mimo EÚ podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Teritoriálna štruktúra vývozu MSP do krajín mimo EÚ	ŠÚ SR
Vývoj vývozu MSP do 10 najvýznamnejších krajín mimo EÚ	ŠÚ SR
Zastúpenie veľkostných kategórií podnikov na vývoze do jednotlivých krajín mimo EÚ	ŠÚ SR
Vývoj vývozu MSP do susedných krajín SR	ŠÚ SR
Objem a štruktúra vývozu MSP podľa odvetví	ŠÚ SR
Podiel MSP na celkovom vývoze v jednotlivých odvetviach	ŠÚ SR
Objem a štruktúra vývozu MSP podľa sektorov priemyselnej výroby	ŠÚ SR
Zastúpenie veľkostných kategórií podnikov na vývoze v sektoroch priemyselnej výroby	ŠÚ SR
Index exportnej schopnosti MSP a veľkých podnikov	ŠÚ SR
Regionálna štruktúra celkového vývozu MSP podľa krajov SR	ŠÚ SR
Štruktúra celkového vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov v krajoch SR	ŠÚ SR
Vývoj vývozu MSP v krajoch SR	ŠÚ SR
Vlastnícka štruktúra vývozu MSP	ŠÚ SR
Veľkostná štruktúra vývozu podľa vlastníctva	ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra vyvážajúcich podnikateľských subjektov podľa veľkosti	ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra vyvážajúcich MSP podľa právnej formy	ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra vyvážajúcich MSP podľa odvetvia	ŠÚ SR
Podiel vyvážajúcich MSP na celkovom počte MSP v jednotlivých odvetviach	ŠÚ SR
Objem a štruktúra celkového dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Zastúpenie veľkostných kategórií podnikov na celkovom vývoze (vrátane zahraničných osôb)	ŠÚ SR
Vývoj objemu dovozu podľa veľkostných kategórií	ŠÚ SR
Objem a štruktúra celkového dovozu podľa právnej formy	ŠÚ SR
Komoditná štruktúra dovozu MSP	ŠÚ SR

Vývoj dovozu 5 najvýznamnejších komodít MSP	ŠÚ SR
Zastúpenie veľkostných kategórií podnikov na dovozu najvýznamnejších komodít	ŠÚ SR
Objem dovozu high-tech produktov podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Celkový objem dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov a teritoriálnych oblastí	ŠÚ SR
Objem a štruktúra dovozu z krajín EÚ podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Teritoriálna štruktúra dovozu MSP z krajín EÚ	ŠÚ SR
Vývoj dovozu MSP z 10 najvýznamnejších krajín v rámci dovozu z EÚ	ŠÚ SR
Zastúpenie veľkostných kategórií podnikov na dovoze z jednotlivých krajín EÚ	ŠÚ SR
Komoditná štruktúra dovozu MSP z krajín EÚ	ŠÚ SR
Komoditná štruktúra dovozu MSP z najvýznamnejších krajín EÚ	ŠÚ SR
Objem a štruktúra dovozu z krajín mimo EÚ podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Teritoriálna štruktúra dovozu MSP z krajín mimo EÚ	ŠÚ SR
Vývoj dovozu MSP z 10 najvýznamnejších krajín v rámci vývozu na trhy mimo EÚ	ŠÚ SR
Zastúpenie veľkostných kategórií podnikov na dovoze z jednotlivých krajín mimo EÚ	ŠÚ SR
Objem a štruktúra dovozu MSP podľa jednotlivých odvetví	ŠÚ SR
Podiel MSP na celkovom dovoze v jednotlivých odvetviach	ŠÚ SR
Regionálna štruktúra celkového dovozu MSP podľa krajov SR	ŠÚ SR
Štruktúra celkového dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov v krajoch SR	ŠÚ SR
Objem a štruktúra dovozu MSP podľa druhu vlastníctva	ŠÚ SR
Veľkostná štruktúra dovozu podľa druhu vlastníctva	ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra dovážajúcich podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Štruktúra dovážajúcich MSP podľa právnej formy	ŠÚ SR
Početnosť a štruktúra dovážajúcich MSP podľa odvetví	ŠÚ SR
Podiel dovážajúcich MSP na celkovom počte MSP v jednotlivých odvetviach	ŠÚ SR
Vývoj salda obchodnej bilancie podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Objem dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov	ŠÚ SR
Vývoj salda obchodnej bilancie MSP a veľkých podnikov	ŠÚ SR
Aktívne saldo obchodnej bilancie MSP podľa obchodných partnerov	ŠÚ SR
Pasívne saldo obchodnej bilancie MSP podľa obchodných partnerov	ŠÚ SR
Štruktúra vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov v SR a EÚ	Eurostat
Štruktúra dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov v SR a EÚ	Eurostat
Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ (podľa krajín EÚ)	Eurostat
Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ (podľa krajín EÚ)	Eurostat
Podiel vyvážajúcich MSP v jednotlivých krajinách EÚ v sektore priemyslu	Eurostat
Podiel dovážajúcich MSP v jednotlivých krajinách EÚ v sektore priemyslu	Eurostat

4 Ukazovatele z oblasti rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov

V záujme zvýšenia dostupnosti informácií o rodovej a vekovej dimenzii podnikania, Slovak Business Agency každoročne vypracúva hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku. Odporúčanie na pravidelnej báze vyhodnocovať údaje o postavení žien v podnikateľskom sektore na národnej úrovni vyplýva aj z *Akčného plánu pre podnikanie 2020*⁵. Štatistické informácie týkajúce sa hodnotenia rodovej a vekovej dimenzie podnikania sú využívané v rámci spracovania pravidelného výstupu *Analýza rodovej a vekovej štruktúry FO – podnikateľov*, ale aj v ďalších štatisticko-analytických dokumentoch.

Charakteristika údajových zdrojov

Hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry vychádza zo spracovania údajov z Registra organizácií Štatistického úradu SR, na základe ktorých je možné vyhodnotiť rodovú a vekovú štruktúru za kategóriu fyzických osôb – podnikateľov. Zdrojom údajov o rodovej a vekovej štruktúre za jednotlivé krajiny EÚ je Eurostat. Za účelom dokreslenia situácie v danej oblasti sú využité aj vybrané ukazovatele z prieskumu GEM - Global Entrepreneurship Monitor.

Register organizácií je vedený ŠÚ SR podľa zákona č. 540/2001 Z.z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov a je v rozsahu stanovenom týmto zákonom verejným zoznamom. Do registra sa zapisujú právnické osoby a fyzické osoby - podnikatelia na základe údajov, ktoré Štatistický úrad SR získal podľa zákona o štátnej štatistike a podľa ďalších osobitných zákonov. Podrobnejšie informácie o Registri organizácií ŠÚ SR sú uvedené v kapitole 2.

Použité ukazovatele z **Eurostatu** pochádzajú z Výberového zisťovania pracovných síl, ktoré realizujú jednotlivé národné štatistické úrady. Výberové zisťovanie pracovných síl v domácnostiach ako harmonizovanú medzinárodne porovnateľnú metódu na monitorovanie situácie na trhu práce realizuje Štatistický úrad Slovenskej republiky od roku 1993. V zmysle nariadenia Rady (ES) č. 577/98 a nadväzujúcich právnych predpisov EÚ zisťovanie organizujú na rovnakom metodickom základe všetky členské štáty EÚ. Na základe stratifikovaného náhodného výberu sa do vzorky dostáva štvrtročne 10 250 bytov. Každý vybraný byt je súčasťou výberového súboru päť za sebou nasledujúcich štvrtrokov. Údaje zistené od členov domácností vo veku od 15 rokov sú prepočítané na celkový stav obyvateľstva v SR.

Globálny monitor podnikania - Global Entrepreneurship Monitor je medzinárodnou iniciatívou, ktorá združuje viac ako 300 výskumníkov z celého sveta. Predstavuje jednu z najvýznamnejších svetových štúdií o dynamike podnikania. Podstatou výskumu GEM je

⁵ Európska komisia (2013) Report from the Commission to the European Parliament, The Council and European Economic And Social Committee. Dostupné na: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0795:FIN:EN:PDF>

skúmať úlohu podnikania v národnom ekonomickom raste prostredníctvom odhaľovania črt a charakteristík podnikateľskej aktivity. GEM si stanovuje tri prioritné ciele: merať rozdiely v úrovni podnikateľskej aktivity medzi krajinami, odhaľovať faktory, ktoré ovplyvňujú úroveň podnikania v jednotlivých krajinách a navrhovať politiky, ktoré môžu zvýšiť národnú úroveň podnikateľskej aktivity. Informácie sú aktualizované s ročnou periodicitou na dvoch úrovniach. Prvá predstavuje prieskum na dospelej populácii (APS) s reprezentatívnou vzorkou minimálne 2 000 respondentov.

Metodické vysvetlivky k údajovým kategóriám

Fyzické osoby – podnikatelia sú osoby podnikajúce vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť podľa osobitných predpisov. Medzi fyzické osoby – podnikateľov patria:

- živnostníci: osoby podnikajúce na základe živnostenského zákona;
- osoby podnikajúce formou slobodných povolání: osoby podnikajúce na základe iného ako živnostenského zákona;
- samostatne hospodáriaci roľníci: osoby podnikajúce v zmysle zákona č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní v znení neskorších predpisov a zákona o SHR č. 219/1991.

V rámci výstupu Analýza rodovej a vekovej štruktúry FO – podnikateľov sú kalkulované a hodnotené aj nasledovné indexy:

$$\text{Index podnikateľskej aktivity žien} = \frac{\text{Miera podnikateľskej aktivity žien FO – podnikateliek}}{\text{Miera celkovej podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov}}$$

$$\text{Miera podnikateľskej aktivity žien} = \frac{\text{Počet FO - podnikateliek}}{\text{Počet ekonomicky aktívnych žien}}$$

$$\text{Index starnutia obyvateľov v SR} = \frac{\text{Počet podnikateľov vo veku 60 a viac rokov}}{\text{Počet podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov}} * 100$$

Veková štruktúra FO – podnikateľov je hodnotená podľa nasledovných viacročných skupín:

- vek menej ako 30 rokov
- vek 30 až 39 rokov
- vek 40 až 49 rokov
- vek 50 až 59 rokov
- vek 60 až 69 rokov
- vek 70 až 79 rokov
- vek 80 a viac rokov

Využívané kvantitatívne ukazovatele zamerané na hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry FO – podnikateľov sú okrem jednotlivých právnych foriem spracované aj z pohľadu odvetvového zamerania a regionálnej príslušnosti podnikateľov. Ako osobitná kategória sú prostredníctvom kvantitatívnych ukazovateľov hodnotení mladí podnikatelia vo veku menej ako 30 rokov, podnikatelia vo veku 60 a viac rokov a začínajúci podnikatelia, ktorí začali (podľa dátumu vzniku) svoju podnikateľskú činnosť v priebehu referenčného roka.

Tab. č. 6: Zoznam ukazovateľov z oblasti rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov

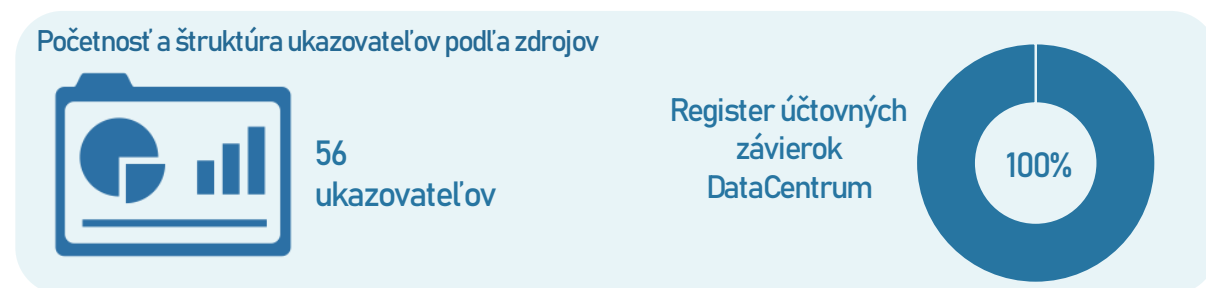
Názov ukazovateľa	Zdroj údajov
Počet žien - FO podnikateliek	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien - na celkovom počte FO - podnikateľov	Register organizácií ŠÚ SR
Index podnikateľskej aktivity žien	Register organizácií ŠÚ SR, ÚPSVaR SR
Zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien živnostníčiek podľa odvetví	Register organizácií ŠÚ SR
Odvetvová štruktúra živnostníkov podľa pohlavia	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien podnikajúcich formou slobodných povolání podľa oblasti pôsobenia	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien živnostníčiek podľa krajov SR	Register organizácií ŠÚ SR
Počet FO - podnikateľov na 1000 ekonomická aktívnych obyvateľov podľa pohlavia	Register organizácií ŠÚ SR, ÚPSVaR SR
Miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO-podnikateľov v okresoch SR	Register organizácií ŠÚ SR, ÚPSVaR SR
Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ	Eurostat
Postoje žien k podnikaniu - GEM - podnikanie je považované za vhodnú voľbu kariéry	Prieskum GEM
Postoje žien k podnikaniu - GEM - mám vedomosti a zručnosti na podnikanie	Prieskum GEM
Postoje žien k podnikaniu - GEM - v mojom okolí sú dobré príležitosti na podnikanie	Prieskum GEM
Postoje žien k podnikaniu - GEM - pokúšate sa Vy sám alebo s niekým iným začať podnikanie	Prieskum GEM
Postoje žien k podnikaniu - GEM - vstup do podnikania z nutnosti	Prieskum GEM
Postoje žien k podnikaniu - GEM - strach zo zlyhania podnikania	Prieskum GEM
Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy	Register organizácií ŠÚ SR
Index starnutia podnikateľov v SR	Eurostat
Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia	Register organizácií ŠÚ SR
Veková štruktúra fyzických osôb - podnikateľov podľa pohlavia v krajoch SR	Register organizácií ŠÚ SR
Veková štruktúra slobodných povolání podľa oblasti podnikania	Register organizácií ŠÚ SR
Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ	Eurostat
Počet FO - podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Podiel mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte podnikateľov podľa právnych foriem	Register organizácií ŠÚ SR
Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa právnej formy	Register organizácií ŠÚ SR
Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Odvetvová štruktúra slobodných povolání vo veku menej ako 30 rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Regionálna štruktúra živnostníkov v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	Register organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v krajoch SR	Register organizácií ŠÚ SR
Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v okresoch SR	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov v jednotlivých krajinách EÚ	Eurostat
Postoje mladých k podnikaniu - GEM - podnikanie je považované za vhodnú voľbu kariéry	Prieskum GEM
Postoje mladých k podnikaniu - GEM - mám vedomosti a zručnosti na podnikanie	Prieskum GEM
Postoje mladých k podnikaniu - GEM - v mojom okolí sú dobré príležitosti na podnikanie	Prieskum GEM
Postoje mladých k podnikaniu - GEM - pokúšate sa Vy sám alebo s niekým iným začať podnikanie	Prieskum GEM
Počet FO - podnikateľov vo veku 60 a viac rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte podnikateľov podľa právnych foriem	Register organizácií ŠÚ SR
Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa právnej formy	Register organizácií ŠÚ SR
Odvetvová štruktúra živnostníkov vo veku 60 a viac rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Odvetvová štruktúra slobodných povolanií vo veku 60 a viac rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Regionálna štruktúra živnostníkov v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov	Register organizácií ŠÚ SR
Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v krajoch SR	Register organizácií ŠÚ SR
Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v okresoch SR	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých krajinách EÚ	Eurostat
Postoje starších obyvateľov k podnikaniu - GEM - podnikanie je považované za vhodnú voľbu kariéry	Prieskum GEM
Postoje starších obyvateľov k podnikaniu - GEM - mám vedomosti a zručnosti na podnikanie	Prieskum GEM
Postoje starších obyvateľov k podnikaniu - GEM - v mojom okolí sú dobré príležitosti na podnikanie	Prieskum GEM
Postoje starších obyvateľov k podnikaniu - GEM - pokúšate sa Vy sám alebo s niekým iným začať podnikanie	Prieskum GEM
Zastúpenie žien začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali podnikat' v priebehu referenčného roka	Register organizácií ŠÚ SR
Rodové zloženie začínajúcich FO - podnikateľov podľa právnych foriem	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach – slobodné povolania spolu a začínajúce	Register organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie žien podľa krajov SR – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci	Register organizácií ŠÚ SR
Zastúpenie žien – slobodné povolania spolu a osoby začínajúce podnikat' ako slobodné povolania	Register organizácií ŠÚ SR
Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia - podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci	Register organizácií ŠÚ SR
Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci	Register organizácií ŠÚ SR
Veková štruktúra živnostníkov podľa pohlavia - podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci	Register organizácií ŠÚ SR
Veková štruktúra slobodných povolání podľa pohlavia - podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci	Register organizácií ŠÚ SR
Veková štruktúra slobodných povolání podľa pohlavia - podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci	Register organizácií ŠÚ SR
Veková štruktúra samostatne hospodáriacich roľníkov podľa pohlavia - podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci	Register organizácií ŠÚ SR

5 Finančné ukazovatele MSP

S cieľom zhodnotiť výsledky hospodárenia a finančnú situáciu podnikateľských subjektov sa každoročne spracúva súbor pomerových finančných ukazovateľov. Ukazovatele finančnej výkonnosti sú spracované na základe údajov z účtovných výkazov za účtovné jednotky účtujúce v podvojnóm účtovníctve. Ukazovatele sú primárne využité v rámci spracovania výstupu *Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti MSP účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva*, ale aj v ďalších štatisticko-analytických dokumentoch.

Charakteristika údajových zdrojov

Ukazovatele finančnej výkonnosti sú spracované z individuálnych anonymizovaných účtovných výkazov Súvaha a Výkaz ziskov a strát za účtovné jednotky v Slovenskej republike, ktorými disponuje SBA na základe zmluvných vzťahov s DataCentrom.

Register účtovných závierok bol zriadený zákonom č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov. Register je informačným systémom verejnej správy, ktorého prevádzkovateľom je rozpočtová organizácia DataCentrum. Register účtovných závierok vznikol s cieľom zlepšenia a zjednodušenia podnikateľského prostredia a zníženia administratívnej náročnosti podnikania. Zároveň má zlepšiť dostupnosť a kvalitu informácií o účtovných jednotkách. Register začal plniť svoje úlohy od 1. januára 2014 a povinne zverejňuje účtovné dokumenty podľa § 23 ods. 2 zákona zostavené k 31. decembru 2013 a neskôr. V registri sa nachádzajú neúplné účtovné závierky za obdobie 2009 až 2012, ktoré majú len informatívny charakter.

Účtovná závierka predstavuje súbor účtovných výkazov, ktoré zostavuje každá účtovná jednotka väčšinou k poslednému dňu účtovného obdobia. Cieľom účtovnej závierky je poskytovať informácie o finančnej pozícii, finančnej výkonnosti a peňažných tokoch účtovnej jednotky pre potreby širokého okruhu používateľov. Na splnenie tohto cieľa poskytuje účtovná závierka informácie o majetku, záväzkoch, rozdiel majetku a záväzkov, nákladoch, výnosoch, príjmoch, výdavkoch a výsledku hospodárenia. Tieto informácie, spolu s ďalšími, ktoré sú uvedené v poznámkach, napomáhajú používateľom účtovnej závierky pri predikcii budúcich peňažných tokov účtovnej jednotky, predovšetkým o ich časovom priebehu a pri prijímaní ekonomických rozhodnutí. Účtovnú závierku zostavujú len tie subjekty, ktoré sú účtovnými jednotkami.

Mikro účtovné jednotky účtujúce v sústave podvojného účtovníctva pri zostavovaní účtovnej závierky postupujú podľa Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 6. decembra 2017 č. MF/14775/2017-74, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/15464/2013-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek individuálnej účtovnej závierky a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre mikro účtovné jednotky v znení opatrenia z 24. septembra 2014 č. MF/18008/2014-74.

Účtovná závierka mikro účtovnej jednotky Úč MÚJ tvorí jeden celok; neoddeliteľnými súčasťami sú:

- Súvaha Úč MÚJ 1-01,
- Výkaz ziskov a strát Úč MÚJ 2-01,
- Poznámky Úč MÚJ 3-01.

Malé a veľké účtovné jednotky účtujúce v sústave podvojného účtovníctva pri zostavovaní účtovnej závierky postupujú podľa Opatrenia MF SR z 3. decembra 2014 č. MF/23378/2014-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o individuálnej účtovnej závierke a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre malé účtovné jednotky v znení opatrenia MF SR č. MF/19927/2015-74.

Účtovná závierka podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva Úč POD tvorí jeden celok; neoddeliteľnými súčasťami sú:

- Súvaha Úč POD 1-01,
- Výkaz ziskov a strát Úč POD 2-01,
- Poznámky Úč POD 3- 01.

Individuálne anonymizované účtovné výkazy (Úč POD, Úč MÚJ) boli zo strany DataCentra očistené od subjektov s nekorektne vyplnenými položkami.

Metodické vysvetlivky k údajovým kategóriám

Hodnoty jednotlivých pomerových ukazovateľov sú kalkulované ako **stredná hodnota (medián)** radu hodnôt usporiadaných podľa veľkosti z dostupných finančných výkazov. Spracované pomerové ukazovatele poskytujú informácie týkajúce sa štyroch základných oblastí finančnej situácie podnikateľských subjektov, ako likviditu, aktivitu, zadlženosť, rentabilitu a produktivitu práce. Ako súhrnný finančný ukazovateľ je použitý Altmanov index finančného zdravia.

Likvidita je v podnikovom riadení dôležitým ekonomickým pojmom, ktorý vyjadruje schopnosť podniku hradiť záväzky v krátkodobom časovom horizonte. Finančne stabilný podnik je schopný hradiť záväzky načas, podnik s finančnými ťažkosťami má so včasnou úhradou problémy. Likvidita 2. stupňa (bežná) vyjadruje podiel obežných aktív bez zásob a celkových krátkodobých záväzkov. Likvidita 3. stupňa (celková) v porovnaní s likviditou 2. stupňa zohľadňuje aj menej likvidné položky majetku – zásoby.

Doba splatnosti pohľadávok patrí do skupiny ukazovateľov aktivity podniku a vyjadruje, koľko dní v priemere trvá, kým od vzniku nároku na platbu dôjde k inkasu. Po dosadení pohľadávok z obchodného styku, ukazovateľ vypovedá o platobnej disciplíne odberateľov – sprostredkujúúc informáciu o čase, ktorý uplynie od dátumu realizácie (fakturácie) po úhradu.

Doba splatnosti záväzkov patrí taktiež do skupiny ukazovateľov aktivity a kvantifikuje dobu trvania úhrady záväzku od momentu jeho vzniku. Po dosadení krátkodobých záväzkov z obchodného styku ukazovateľ vypovedá o dobe vysporiadania krátkodobých záväzkov voči obchodným partnerom. Umožňuje tak zhodnotiť platobnú disciplínu podniku.

Obrat aktív vyjadruje pomer tržieb k celkovým aktívam podniku. Vypovedá o účinnosti využitia majetku v transformačnom procese. Výsledná hodnota odpovedá na otázku, koľkokrát sa celkové aktíva vrátia vo forme tržieb za jeden rok.

Celková zadlženosť aktív vypovedá o štruktúre finančných zdrojov. Vyjadruje podiel záväzkov (vrátane časového rozlíšenia) na vlastnom imaní a záväzkoch spolu (resp. na aktívach). Ukazovateľ môže nadobúdať hodnoty od 0 % po 100 %.

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery vyjadruje podiel podnikateľských subjektov, ktoré vo finančných výkazoch vykazujú využívanie bankového úveru na celkovom počte podnikateľských subjektov.

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch vyjadruje podiel nákladových úrokov na celkových platených bankových úveroch jednotlivých podnikateľských subjektov.

Rentabilita aktív vyjadruje výnosnosť podnikového úsilia. Do ich úrovne sa premieta likvidita, aktivita i zadlženosť podniku. Ukazovateľ rentability aktív vypovedá o úrovni zhodnocovacieho procesu podniku. Charakterizuje zhodnotenie celkových aktív bez zohľadnenia efektu veriteľov a je zostavený ako pomer dosiahnutého zisku pred zdanením k celkovým aktívam.

Rentabilita tržieb vypovedá o zhodnotení spotrebovaných vstupov tým, že kvantifikuje výšku zisku v eure tržieb. Ukazovateľ je pomerom zisku (upraveného o daň, odpisy a nákladové úroky) a tržieb, pričom pod tržbami rozumieme tržby za predaj tovaru, vlastných výrobkov a služieb.

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom vyjadruje podiel podnikateľských subjektov s kladným hospodárskym výsledkom pred zdanením (vrátane nulového hospodárskeho výsledku) na celkovom počte podnikov.

Finančná produktivita práce predstavuje vzťah výstupu zodpovedajúci pridanej hodnote k spotrebe viazaných produktívnych zdrojov na vstupe. V podmienkach trhovej ekonomiky spotrebu viazaných produktívnych zdrojov vyjadruje aj objem osobných nákladov, ktorý je použitý v algoritme výpočtu finančnej produktivity práce. Ukazovateľ vyjadruje koľko € pridanej hodnoty vyprodukuje 1 € osobných nákladov. Finančná produktivita práce by mala dosiahnuť hodnotu vyššiu ako 1.

Tab. č. 7: Spôsob výpočtu používaných finančných ukazovateľov

Ukazovateľ		m.j.	Výpočet	
Likvidita	Likvidita 2. stupňa	koef.	$\frac{\text{obežné aktíva bez zásob}}{\text{krátkodobé záväzky}}$	
	Likvidita 3. stupňa	koef.	$\frac{\text{obežné aktíva}}{\text{krátkodobé záväzky}}$	
Aktivita	Doba splatnosti pohľadávok	dní	$\frac{\text{pohľadávky}}{\text{tržby}}$	*360
	Doba splatnosti pohľadávok z OS	dní	$\frac{\text{krátkodobé pohľadávky z OS}}{\text{tržby}}$	*360
	Doba splatnosti záväzkov	dní	$\frac{\text{záväzky}}{\text{tržby}}$	*360
	Doba splatnosti záväzkov z OS	dní	$\frac{\text{krátkodobé záväzky z OS}}{\text{tržby}}$	*360
	Obrat aktív	koef.	$\frac{\text{tržby}}{\text{aktíva}}$	
Zadlženosť	Celková zadlženosť aktív	%	$\frac{\text{cudzie zdroje (vrátane časového rozlíšenia)}}{\text{aktíva}}$	*100
	Podiel MSP s bankovými úvermi	%	$\frac{\text{počet subjektov s nenulovými bankovými úvermi}}{\text{celkový počet subjektov}}$	*100
	Podiel nákladových úrokov na BÚ	%	$\frac{\text{nákladové úroky}}{\text{bankové úvery}}$	*100
Rentabilita	Rentabilita aktív	%	$\frac{\text{výsledok hospodárenia za ÚO pred zdanením}}{\text{aktíva}}$	*100
	Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)	%	$\frac{\text{výsledok hospodárenia za ÚO pred zdanením} + \text{odpisy} + \text{nákladové úroky}}{\text{tržby}}$	*100
	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	%	$\frac{\text{počet subjektov s kladným výsledkom hospodárenia pred zdanením}}{\text{celkový počet podnikateľských subjektov}}$	*100
Produktivita	Finančná produktivita práce	€	$\frac{\text{pridaná hodnota}}{\text{osobné náklady}}$	*100

Zdroj: vlastné spracovanie, podľa: Zalai et al. (2013), Chajdiak (2010)

Altmanov index finančného zdravia (Z-skóre) je súhrnným indexom hodnotenia finančnej situácie podnikov. Altmanov model predstavuje súčet hodnôt piatich bežných pomerových ukazovateľov, ktorým je priradená rôzna váha. V celkovom súčte má najväčšiu váhu rentabilita celkového kapitálu.

$$Z - \text{skóre} = 0,717 * x_1 + 0,847 * x_2 + 3,107 * x_3 + 0,420 * x_4 + 0,998 * x_5$$

- kde
- x_1 = čistý pracovný kapitál / celkový kapitál (resp. celkový majetok)
  - x_2 = nerozdelený zisk / celkový kapitál (resp. celkový majetok)
  - x_3 = EBIT / celkový kapitál (resp. celkový majetok)
  - x_4 = základné imanie / celkové záväzky
  - x_5 = tržby / celkový kapitál (resp. celkový majetok)

Na základe výslednej hodnoty $Z - \text{skóre}$ je možné podniky zaradiť do pásma Altmanovho indexu finančného zdravia ako to je uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č. 8: Pásma Altmanovho indexu finančného zdravia

Interval	Pásma finančnej situácie
Z-skóre < 1,2	Zlá finančná situácia
$1,2 \leq Z\text{-skóre} \leq 2,9$	Sivá zóna
Z-skóre > 2,9	Dobrá finančná situácia

Zdroj: Altman (2000), Zalai et al. (2013)

Veľkostná kategorizácia podnikateľských subjektov uplatnená pri spracovaní ukazovateľov je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/ES platným od 1. januára 2005, ktoré je podrobnejšie definované v kapitole 1. Práve v prípade skupiny finančných ukazovateľov sa pre kategorizáciu podnikateľských subjektov do jednotlivých kategórií MSP uplatňujú dve klasifikačné kritériá: počet zamestnancov a ročný obrat. V rámci kategórie MSP sú rozlíšené mikropodniky (0 - 9 zamestnancov, ročný obrat od 0 do 2 miliónov Eur), malé podniky (10 - 49 zamestnancov, ročný obrat od 2 miliónov Eur do 10 miliónov Eur) a stredné podniky (50 – 249 zamestnancov, ročný obrat od 10 miliónov Eur do 50 miliónov Eur).

Odvetvové členenie subjektov je vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE na pôdohospodárstvo (sekcia SK NACE A), priemysel (sekcia SK NACE B až E), stavebníctvo (sekcia SK NACE F), obchod (sekcia SK NACE G) a služby (sekcia SK NACE H až S). Regionálne členenie subjektov je vymedzené na úrovni NUTS 3 (kraje) na základe Klasifikácie štatistických územných jednotiek, ktorá bola vydaná Vyhláškou Štatistického úradu SR č. 438/2004 Z. z. z 19. júla 2004 pre potreby regionálnej štatistiky. Výpočet ukazovateľov sa uskutočnil podľa algoritmov uvedených v tabuľke č. 7. V prípade spracovania ukazovateľov za mikro účtovné jednotky boli do výpočtu zahrnuté dostupné položky z platných výkazov pre tento typ subjektov.

Tab. č. 9: Zoznam využívaných finančných ukazovateľov

Názov ukazovateľa	Zdroj údajov
Likvidita II. stupňa podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Likvidita II. Stupňa MSP podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Likvidita II. stupňa MSP podľa regiónov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Likvidita II. stupňa MSP podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Likvidita III. stupňa podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Likvidita III. Stupňa MSP podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Likvidita III. stupňa MSP podľa regiónov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Likvidita III. stupňa MSP podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Doba splatnosti celkových pohľadávok podľa veľkostných kategórií	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku MSP podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku MSP podľa krajov SR	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku MSP podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Doba splatnosti celkových záväzkov podľa veľkostných kategórií	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP podľa krajov SR	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS MSP (v dňoch)	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Obrat aktív podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Obrat aktív MSP podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Obrat aktív MSP podľa regiónov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Obrat aktív MSP podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Celková zadlženosť aktív MSP podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Celková zadlženosť aktív MSP podľa regiónov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Celková zadlženosť aktív MSP podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum

Podiel podnikateľských subjektov s bankovými úvermi podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel MSP s bankovými úvermi podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel MSP s bankovými úvermi podľa regiónov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel MSP s bankovými úvermi podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel nákladových úrokov na bankových úveroch podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel nákladových úrokov na bankových úveroch MSP podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel nákladových úrokov na bankových úveroch MSP podľa regiónov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel nákladových úrokov na bankových úveroch MSP podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Rentabilita aktív MSP podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Rentabilita aktív MSP podľa regiónov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Rentabilita aktív MSP podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Rentabilita tržieb spracovaná na základe EBITDA podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Rentabilita tržieb MSP spracovaná na základe EBITDA podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Rentabilita tržieb MSP spracovaná na základe EBITDA podľa regiónov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Rentabilita tržieb MSP spracovaná na základe EBITDA podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel podnikov s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa regiónov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií podnikov	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Finančná produktivita práce MSP podľa odvetví	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Finančná produktivita práce MSP podľa krajov SR	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Finančná produktivita práce MSP podľa právnych foriem	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Index finančného zdravia (Altmanov model)	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Štruktúra zaradenia MSP podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Štruktúra zaradenia MSP podľa krajov SR v pásmach Altmanovho modelu	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum
Štruktúra zaradenia MSP podľa právnych foriem v pásmach Altmanovho modelu	Finančné výkazy podnikateľských subjektov / DataCentrum

6 Ukazovatele vzniku a zániku MSP

Špecifická skupina ukazovateľov sa zameriava na kvantifikáciu novovzniknutých a zaniknutých MSP. Väčšina z týchto ukazovateľov bola spracovaná v rámci každoročne publikovaného štatisticko-analytického dokumentu *Vznik a zánik malých a stredných podnikov na Slovensku*, ktorého hlavným cieľom je analyzovať, porovnať a zhodnotiť vplyv vzniknutých a zaniknutých MSP na podnikateľské prostredie na Slovensku. Vzhľadom na svoju vysokú relevanciu sú vybrané ukazovatele o vzniku a zániku MSP využívané aj v ďalších štatisticko-analytických dokumentoch ako napr. *Malé a stredné podnikanie v číslach*, alebo *Správa o stave malého a stredného podnikania v SR*.

Charakteristika údajových zdrojov

Údaje použité pre konštrukciu ukazovateľov o vzniku a zániku MSP pochádzajú z viacerých údajových zdrojov spravovaných Štatistickým úradom SR a DataCentrom. Primárnym zdrojom údajov o vzniku a zániku podnikateľských subjektov je Register organizácií ŠÚ SR, v ktorom je okrem iných informácií zaznamenaný aj deň administratívneho vzniku a zániku každého podnikateľského subjektu zapísaného v tomto registri. Register organizácií - je vedený Štatistickým úradom SR podľa zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov a je verejným zoznamom. Do registra sa zapisujú právnické osoby a fyzické osoby - podnikatelia na základe údajov, ktoré Štatistický úrad SR získal podľa zákona o štátnej štatistike a podľa ďalších osobitných zákonov. Register organizácií sa využíva na štatistické účely a údaje v ňom evidované majú informatívny charakter. Podrobnejšie informácie o Registri organizácií ŠÚ SR sú uvedené v kapitole 2.

Za účelom konštrukcie ukazovateľov zameraných na medzinárodnú komparáciu vznikov a zánikov MSP sú používané údaje ŠÚ SR, ktoré publikuje prostredníctvom databázy DATAcube. Údaje v uvedenej databáze sa líšia od údajov pochádzajúcich z Registra organizácií ŠÚ SR z dôvodu aplikácie rovnakej metodiky akú používa pre spracovanie údajov o vznikoch a zánikoch podnikateľských subjektov Eurostat. Samotná metodika je podrobnejšie vysvetlená v nasledujúcej časti dokumentu.

V prípade hodnotenia finančnej výkonnosti vzniknutých a zaniknutých MSP na Slovensku sú využívané údaje z účtovných závierok z dvoch typov účtovných výkazov 1) účtovných závierok pre podnikateľov účtujúcich v podvojnóm účtovníctve (malé a veľké účtovné jednotky) a 2) účtovných závierok pre mikro účtovné jednotky. Informácie o účtovných jednotkách a účtovných závierkach pochádzajú z Registra účtovných závierok, ktorý z poverenia Ministerstva financií SR prevádzkuje DataCentrum. Podrobnejšie informácie o Registri účtovných závierok sú uvedené v predchádzajúcej kapitole 5.

Posledným údajovým zdrojom využívaným pri konštrukcii kvantitatívnych ukazovateľov vzniku a zániku podnikateľských subjektov je Eurostat v rámci skupiny údajov prezentovaných v štatistikách Demografie podnikov (Business demography). Uvedené štatistiky poskytujú

údaje o početnosti aktívnych podnikateľských subjektoch, počte vzniknutých a zaniknutých subjektoch, a ďalších odvodených ukazovateľoch ako napr. miera vzniku, zániku, alebo miera prežitia.

Metodické vysvetlivky k údajovým kategóriám

Na základe internej metodiky Slovak Business Agency sú **ukazovatele o vzniku, zániku** a z toho odvodený **čistý prírastok** podnikateľských subjektov spracované na základe dátumu vzniku a dátumu zániku podnikateľských subjektov evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR. Ukazovatele sú spracované z celkového počtu aktívnych a neaktívnych podnikateľských subjektov.

Podľa spoločnej metodiky Eurostatu a OECD pre demografiu podnikov⁶ sú **novovzniknuté subjekty** definované ako právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktoré mali v danom roku tržby, zamestnancov alebo investície a v dvoch predchádzajúcich rokoch nemali tržby, zamestnancov alebo investície (ŠÚ SR začal po prvýkrát uplatňovať kritérium investícií od roku 2014, čo spôsobilo medziročný nárast počtu vzniknutých subjektov). **Zaniknuté subjekty** sú definované ako právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktoré boli v danom roku aktívne, ale v dvoch nasledujúcich rokoch nemali tržby, zamestnancov ani investície. Právnické osoby okrem podnikov zahrňujú tiež údaje za neziskové inštitúcie.

Údaje o počte vzniknutých a zaniknutých podnikoch podľa odvetvia a veľkostnej kategórie počtu zamestnancov publikované v organizačnej štatistike databázy DATAcube sú ŠÚ SR spracované v zmysle vyššie opísanej spoločnej metodiky Eurostatu a OECD.

Na základe dostupnej štruktúry zdrojových údajov z Registra organizácií ŠÚ SR je možné ukazovatele vzniku, zániku a s tým spojený ukazovateľ čistého prírastku posudzovať zo štyroch perspektív:

- podľa veľkostnej kategórie podnikov v štruktúre: mikropodniky s 0-9 zamestnancami, malé podniky s 10-49 zamestnancami, stredné podniky s 50-249 zamestnancami a veľké podniky s 250 a viac zamestnancami);
- podľa právnej formy v štruktúre: právnické osoby – podniky a fyzické osoby – podnikatelia (živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci);
- podľa odvetvovej štruktúry vychádzajúcej zo štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE. Podrobná charakteristika štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE je uvedená v kapitole 2;
- podľa sídla podnikateľských subjektov na úrovni krajov SR (štatistická územná jednotka NUTS 3).

Zavedením odlišnej metodiky pri spracovaní údajov zo strany ŠÚ SR nie je od roku 2017 možné členiť zaniknuté podnikateľské subjekty podľa veľkostnej kategórie. Z toho dôvodu sú údaje o zaniknutých podnikateľských subjektoch do roku 2016 len za kategóriu MSP a od roku 2017 za všetky podnikateľské subjekty vrátane veľkých podnikov.

Ukazovatele, ktoré sú spracované na základe údajov pochádzajúcich zo zdrojov Eurostat, resp. DATAcube ŠÚ SR sa líšia v definovaní veľkostných kategórií podnikov oproti kategóriám evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR. Ukazovatele vznikov a zánikov podľa

---

⁶ Európska komisia a OECD (2007) Eurostat-OECD Manual on Business Demography Statistics. Methodologies and working papers. Dostupné online: <https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-RA-07-010-EN.pdf>

metodiky Eurostatu a OECD sú definované podľa nasledujúcich veľkostných kategórií podnikov: 0-4 zamestnancov, 5-9 zamestnancov a 10 a viac zamestnancov.

Pri hodnotení finančnej výkonnosti vzniknutých a zaniknutých malých a stredných podnikov na Slovensku možno použité ukazovatele začleniť do 4 základných skupín zameraných na: likviditu, aktivitu, zadlženosť a rentabilitu. V skúmanej vzorke podnikov sa nachádzajú podnikateľské subjekty, ktoré vedú podvojnú účtovníctvo a ich účtovné závierky pochádzajú z verejnej časti Registra účtovných závierok. Do výpočtu ukazovateľov finančnej výkonnosti vstupujú dva druhy účtovných výkazov:

- z účtovných závierok pre podnikateľov účtujúcich v podvojnóm účtovníctve (Úč POD);
- z účtovných závierok pre mikro účtovné jednotky (Úč MÚJ).

V procese spracovania finančných ukazovateľov vzniknutých a zaniknutých subjektov sa pristupuje k vylúčeniu finančných výkazov, ktoré obsahujú nekorektne vyplnené položky. Výsledné hodnoty jednotlivých ukazovateľov finančnej výkonnosti predstavujú medián, čiže strednú hodnotu. Podrobná metodika výpočtov jednotlivých ukazovateľov finančnej výkonnosti je uvedená v predchádzajúcej kapitole 5.

Tab. č. 10: Zoznam využívaných ukazovateľov vzniku a zániku MSP

Názov ukazovateľa	Zdroj údajov
Početnosť vznikov MSP	Register organizácií ŠÚ SR
Počet vznikov MSP v jednotlivých mesiacoch	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť vzniknutých FO – podnikateľov MSP	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť vzniknutých MSP – právnických osôb	Register organizácií ŠÚ SR
Počet vznikov MSP podľa veľkostnej kategórie	Register organizácií ŠÚ SR
Počet vznikov MSP podľa právnych foriem	Register organizácií ŠÚ SR
Počet vznikov MSP podľa odvetví	Register organizácií ŠÚ SR
Počet vznikov MSP podľa sídla	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť zánikov podnikateľských subjektov	Register organizácií ŠÚ SR
Počet zánikov podnikateľských subjektov podľa mesiacov	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť zaniknutých FO - podnikateľov MSP	Register organizácií ŠÚ SR
Početnosť zaniknutých PO MSP	Register organizácií ŠÚ SR
Počet zánikov podnikateľských subjektov podľa právnych foriem	Register organizácií ŠÚ SR
Počet zánikov podnikateľských subjektov podľa odvetví	Register organizácií ŠÚ SR
Počet zánikov podnikateľských subjektov podľa sídla	Register organizácií ŠÚ SR
Vývoj a početnosť vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov	Register organizácií ŠÚ SR
Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov	Register organizácií ŠÚ SR
Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa právnych foriem	Register organizácií ŠÚ SR
Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa odvetví	Register organizácií ŠÚ SR
Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa sídla	Register organizácií ŠÚ SR
Štruktúra MSP (vrátane FO-podnikateľov) podľa dátumu vzniku subjektu	Register organizácií ŠÚ SR
Likvidita II. stupňa vzniknutých MSP	Register účtovných závierok - DataCentrum
Likvidita III. stupňa vzniknutých MSP	Register účtovných závierok - DataCentrum
Doba splatnosti pohľadávok vzniknutých MSP	Register účtovných závierok - DataCentrum

Doba splatnosti záväzkov vzniknutých MSP	Register účtovných závierok - DataCentrum
Celková zadlženosť aktív vzniknutých MSP	Register účtovných závierok - DataCentrum
Podiel podnikov využívajúcich úvery u vzniknutých MSP	Register účtovných závierok - DataCentrum
Rentabilita aktív vzniknutých MSP	Register účtovných závierok - DataCentrum
Podiel podnikov s nenulovými tržbami u vzniknutých MSP	Register účtovných závierok - DataCentrum
Podiel podnikov s kladným VH u vzniknutých MSP	Register účtovných závierok - DataCentrum
Likvidita II. stupňa zaniknutých subjektov	Register účtovných závierok - DataCentrum
Likvidita III. stupňa zaniknutých subjektov	Register účtovných závierok - DataCentrum
Doba splatnosti pohľadávok zaniknutých subjektov	Register účtovných závierok - DataCentrum
Doba splatnosti záväzkov zaniknutých subjektov	Register účtovných závierok - DataCentrum
Celková zadlženosť aktív zaniknutých subjektov	Register účtovných závierok - DataCentrum
Podiel podnikov využívajúcich úvery u zaniknutých subjektov	Register účtovných závierok - DataCentrum
Rentabilita aktív zaniknutých subjektov	Register účtovných závierok - DataCentrum
Podiel podnikov s nenulovými tržbami u zaniknutých subjektov	Register účtovných závierok - DataCentrum
Podiel podnikov s kladným VH u zaniknutých subjektov	Register účtovných závierok - DataCentrum
Vzniky PO a FO - podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie a ekonomickej činnosti (metodika Eurostatu)	Eurostat, ŠÚ SR
Zániky PO a FO - podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie a ekonomickej činnosti (metodika Eurostatu)	Eurostat, ŠÚ SR
Podiel aktívnych subjektov v jednotlivých rokoch od svojho vzniku (metodika Eurostatu)	Eurostat
Miera prežitia vo vybraných odvetviach spolu v SR podľa referenčných rokov (metodika Eurostatu)	Eurostat
Podiel vzniknutých právnických osôb a FO - podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ (metodika Eurostatu)	Eurostat
Miera prežitia právnických osôb a FO - podnikateľov po dvoch rokoch od svojho vzniku podľa odvetví a krajín (metodika Eurostatu)	Eurostat
Podiel zaniknutých právnických osôb a FO - podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ (metodika Eurostatu)	Eurostat

7 Ostatné ukazovatele

Okrem kvantitatívnych ukazovateľov, ktoré sú charakterizované v predchádzajúcich kapitolách sa na účely monitorovania sektora malých a stredných podnikov využívajú aj ďalšie ukazovatele, ktoré sú bližšie opísané v tejto kapitole. Využívané sú primárne v rámci spracovania *Správy o stave malého a stredného podnikania*, či medzinárodných analytických výstupov, ako napríklad *OECD Scoreboard on SME and entrepreneurship financing*, ktorý je zameraný na hodnotenie prístupu MSP k financovaniu.

Charakteristika údajových zdrojov

Univerzálny register CRIBIS – je dátový zdroj, ktorý obsahuje komplexné informácie o viac ako 10 miliónoch podnikateľských subjektov a fyzických osôb zo Slovenskej a Českej republiky. Prevádzkovateľom registra je spoločnosť CRIF – Slovak Credit Bureau. Údaje z CRIBISu sú využívané na hodnotenie početnosti vyhlásených konkurzov a reštrukturalizácií.

Bankovú štatistiku o úrokoch a úveroch zostavuje Národná banka Slovenska (NBS). NBS zostavuje úrokovú štatistiku s cieľom získať prehľad o úrokových mierach, ktoré tuzemské úverové inštitúcie uplatňujú voči jednotlivým ekonomickým sektorom. Štatistika o úveroch obsahuje informácie o pohľadávkach z úverov v sektorovom členení, úveroch podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností, ako aj údaje o novo poskytnutých úveroch.

Prieskum „**SMEs' Access to Finance Survey**“ sa využíva na hodnotenie prístupu malých a stredných podnikov k financovaniu. Prieskum je realizovaný Európskou komisiou na pravidelnej báze od roku 2009. EK na jeho realizácii spolupracuje s Európskou centrálnou bankou. Prieskum je realizovaný na vzorke viac ako 17 tisíc podnikateľských subjektov zo všetkých krajín Európskej únie a vybraných krajín mimo EÚ.

Informácie z prieskumu „**Survey European Payment Practice**“, ktorý realizuje spoločnosť The EOS Group sú využívané na hodnotenia oneskorenia platieb podnikov v sektore business-to-business. Do prieskumu v roku 2017 bolo zapojených viac ako 3 tisíc podnikateľských subjektov v rámci vybraných krajín Európskej únie.

Metodické vysvetlivky k údajovým kategóriám

Počet vyhlásených konkurzov MSP – počet vyhlásených konkurzov malých a stredných podnikov v referenčnom období, do početnosti malých a stredných podnikov sú započítané aj fyzické osoby – podnikatelia a podniky s nezisteným počtom zamestnancov.

Počet povolených reštrukturalizácií MSP – počet povolených reštrukturalizácií malých a stredných podnikov v referenčnom období, do početnosti malých a stredných podnikov sú započítané aj fyzické osoby – podnikatelia a podniky s nezisteným počtom zamestnancov.

Poskytnuté bankové úvery pre MSP (stavy) – hodnotové vyjadrenie stavu bankových úverov, ktoré vykazujú malé a stredné podniky vo finančných výkazoch k 31.12. V rámci procesu spracovania dochádza ku komparácii hodnoty bankových úverov z finančných výkazov, voči hodnote publikovanej NBS za nefinančné spoločnosti. V prípade významnej rozdielnosti uvedených hodnôt sa pristupuje k spresneniu hodnoty bankových úverov MSP účtujúcich v podvojnóm účtovníctve (PÚ) podľa údajov z finančných výkazov. Výsledná hodnota za MSP predstavuje súčet úverov za MSP podľa finančných výkazov PÚ a fyzických osôb – podnikateľov (živnostníkov) podľa údajov NBS (výkaz v 33_12).

Poskytnuté bankové úvery pre MSP krátkodobé a dlhodobé sú odhadované na základe pomeru krátkodobých a dlhodobých bankových úverov z finančných výkazov podnikateľských subjektov (PÚ) a jeho aplikovaním na celkovú hodnotu poskytnutých bankových úverov pre MSP. Krátkodobé a dlhodobé úvery za živnostníkov sú získavané zo zdrojov NBS.

Ako alternatívny zdroj sú využívané údaje o stavoch bankových úverov MSP, ktoré sú spracované len na základe publikovaných informácií NBS (výkaz v 31_12). Nevýhodou uvedeného zdroja je skutočnosť, že dáta za sektor MSP nie sú spracované podľa odporúčaných kritérií EK pre členenie podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií podnikov, čo zásadne ovplyvňuje relevanciu a použiteľnosť uvedených dát.

Poskytnuté bankové úvery pre podnikový sektor (stavy) – hodnotové vyjadrenie stavu bankových úverov (pohľadávok z úverov) podnikateľských subjektov (nefinančných spoločností) a fyzických osôb – podnikateľov (živnostníkov) podľa údajov NBS (výkaz v33_12).

Novoposkytnuté bankové úvery pre podnikový sektor (stavy) – hodnotové vyjadrenie novoposkytnutých úverov pre podnikateľské subjekty (nefinančné spoločnosti) a živnostníkov v jednotlivých mesiacoch kalendárneho roka podľa údajov NBS (výkaz m10-12).

Novoposkytnuté bankové úvery pre MSP (stavy) – hodnotové vyjadrenie novoposkytnutých úverov pre malé a stredné podniky (nefinančné spoločnosti) a živnostníkov v jednotlivých mesiacoch kalendárneho roka podľa údajov NBS (výkaz m10-12). Údaje za MSP nie sú spracované a publikované podľa odporúčaných kritérií EK.

Zlyhané úvery podnikového sektora (stavy) – hodnotové vyjadrenie stavu zlyhaných bankových úverov (pohľadávok z úverov) podnikateľských subjektov (nefinančných spoločností, výkaz v31_12) a fyzických osôb – podnikateľov (živnostníkov) podľa údajov NBS (výkaz v33_12). Obdobne sa kalkuluje aj zlyhané úvery MSP.

Vládne zaručené úvery pre MSP – finančný objem vládou (verejnými orgánmi) zaručených úverov pre malé a stredné podniky. Spracované na základe údajov zo Správy o stave malého a stredného podnikania a zdrojových podkladov od subjektov podporujúcich MSP (SZRB, Eximbanka, prípadne komerčné banky).

Vládne záruky pre úvery MSP – finančný objem vládou (verejnými orgánmi) poskytnutých záruk pre úvery malým a stredným podnikom. Spracované na základe údajov zo Správy o stave malého a stredného podnikania a zdrojových podkladov od subjektov podporujúcich MSP (SZRB, Eximbanka, prípadne komerčné banky).

Priame vládne úvery pre MSP – finančný objem vládou (verejnými orgánmi) poskytnutých priamych úverov pre malé a stredné podniky. Spracované na základe údajov zo Správy o stave malého a stredného podnikania a zdrojových podkladov od subjektov podporujúcich MSP (SZRB, Eximbanka)

Úroková sadzba novoposkytnutých úverov pre MSP – priemerná úroková miera novoposkytnutých úverov pre malé a stredné podniky (nefinančné spoločnosti), spracovaná

podľa jednotlivých mesačných úrokových mier v referenčnom roku (výkaz m10-12 NBS). Údaje za MSP nie sú spracované podľa odporúčaných kritérií EK.

Podiel MSP žiadajúcich o úvery – vyjadruje podiel malých a stredných podnikov žiadajúcich o úver z celkového počtu MSP. Zdroj údajov je prieskum „SMEs’ Access to Finance Survey“

Miera odmietnutých úverov MSP – podiel malých a stredných podnikov, ktoré neboli plne uspokojené so svojou žiadosťou o poskytnutie bankového úveru. Zdroj údajov je prieskum „SMEs’ Access to Finance Survey“

Výška rizikového kapitálu pre MSP – finančný objem poskytnutého rizikového kapitálu pre malé a stredné podniky. Spracované na základe údajov uvedených v Správe o stave MSP.

Oneskorenie platieb B2B MSP – vyjadruje priemerné omeškanie platieb v dňoch v platbách medzi malými a strednými podnikmi.

Tab. č. 11: Zoznam ostatných ukazovateľov

Názov ukazovateľa	Zdroj údajov
Počet vyhlásených konkurzov MSP	CRIF
Počet povolených reštrukturalizácií MSP	CRIF
Poskytnuté bankové úvery pre MSP, stavy	Register účtovných závierok - DataCentrum, NBS
Poskytnuté bankové úvery pre podnikový sektor, stavy	NBS
Poskytnuté krátkodobé bankové úvery pre MSP, stavy	Register účtovných závierok - DataCentrum, NBS
Poskytnuté dlhodobé bankové úvery pre MSP, stavy	Register účtovných závierok - DataCentrum, NBS
Novoposkytnuté bankové úvery pre podnikový sektor	NBS
Novoposkytnuté bankové úvery pre MSP	NBS
Vládne zaručené úvery pre MSP	SBA - Správa o stave MSP
Vládne záruky pre úvery	SBA - Správa o stave MSP
Priame vládne úvery	SBA - Správa o stave MSP
Zlyhané úvery podnikového sektora	NBS
Zlyhané úvery MSP	NBS
Úroková sadzba novoposkytnutých úverov pre MSP	NBS
Podiel MSP žiadajúcich o úvery	EK - SMEs’ Access to Finance Survey
Miera odmietnutých úverov MSP	EK - SMEs’ Access to Finance Survey
Výška rizikového kapitálu pre MSP	SBA - Správa o stave MSP
Oneskorenie platieb B2B MSP	The EOS Group, Survey European Payment Practice

Zoznam zdrojov

1. Altman, E. I. (2000). Predicting financial distress of companies: revisiting the Z-score and ZETA models. Stern School of Business, New York University, 9-12.
2. CRIF – Slovak Credit Bureau - register CRIBIS
3. DataCentrum
4. EOS Group (2018). Survey European Payment Practice. Dostupné online: <https://de.eos-solutions.com/en/press/surveys.html>
5. Európska komisia (2013). Report from the Commission to the European Parliament, The Council and European Economic And Social Committee. Dostupné na: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0795:FIN:EN:PDF>
6. Európska komisia (2018). Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE). Dostupné online: https://ec.europa.eu/growth/access-to-finance/data-surveys_en
7. Európska komisia a OECD (2007) Eurostat-OECD Manual on Business Demography Statistics. Methodologies and working papers. Dostupné online: <https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-RA-07-010-EN.pdf>
8. Eurostat
9. Finančná správa Slovenskej republiky
10. Chajdiak, J. (2010). Pomerové ukazovatele ekonomiky firmy. Bratislava: STATIS.
11. Nariadenie (ES) č. 638/2004 Európskeho parlamentu a Rady z 31. mája 2004 o štatistike spoločnosti o obchodovaní s tovarom medzi členskými štátmi
12. Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) č. 952/2013 z 9. októbra 2013, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Únie
13. Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy
14. Národná banka Slovenska. Banková a úroková štatistika. Dostupné online: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/financne-institucie/banky/statisticke-udaje-penaznych-financnych-institucii/uvery>
15. Odporúčanie Európskej komisie č. 2003/361/ES o definícii mikro, malých a stredných podnikov
16. Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 3. decembra 2014 č. MF/23378/2014-74 (uverejnené vo Finančnom spravodajcovi príspevok č. 12/2014)
17. Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 6. decembra 2017 č. MF/14775/2017-74 (uverejnené vo Finančnom spravodajcovi príspevok č. 17/2017)
18. Štatistický úrad SR
19. Vyhláška Štatistického úradu Slovenskej republiky č. 250/2017 Z. z., ktorou sa vydáva Program štátnych štatistických zisťovaní na roky 2018 až 2020
20. Vyhláška Štatistického úradu Slovenskej republiky č. 438/2004 Z. z., ktorou sa vydáva klasifikácia štatistických územných jednotiek
21. Zákon č. 199/2004 Z. z. Colný zákon o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
22. Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov
23. Zákon č. 272/2015 Z. z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov
24. Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
25. Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník
26. Zákon č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov
27. Zalai, K. et al. (2013). Finančno-ekonomická analýza podniku. 8. vyd. Bratislava: Sprint. 2013. 471 s. ISBN 880-8939-380-0.